

ВЫСТАВЫ
НАПОІ АД «АМБАСАДОРА»

2 стар.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

ЦІ МОЖА ІНШАЗЕМЦІ УСЫЛАЮЦЬ БЕЛАРУСЬКІЕ ДЗІЦЬ?

3 стар.

НЕРУХОМАСЦЬ

ЖЫЛЛЁ, У ЯКІМ КАМФОРТНА

3 стар.

ДЭБЮТ

ВЕРШЫ Наталлі КАРГІНАЙ

4 стар.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

5-6 стар.

ВЕРНІСАЖ

Уладзімір ГАРДЗЕЕНКА
ЗАЧАРАВАНЫ ПАЛЕССЕМ

4 стар.

ПАЭТЫЧНАЯ ІМПРЭЗА

Мікола МЯТЛІЦКІ НЯСЕ СВОЙ КРЫГ...

7 стар.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

СОЛА Вольгі САЦЮК

8 стар.

КІНО

"БЕЛЫЯ РОСЫ" - 20 ГАДВУ ПАПУАЯНІАСЦІ

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

1 мая 2003 года, № 18 (2036)

Цана 165 рублёў

E-mail: golas_radzimy@tut.by

хроніка жыцця

ПРЭЗІДЭНТЫ СУСТРАЛІСЯ Ў ДУШАНБЕ
У Душанбе 27 красавіка адбылася сустрэча кіраўнікоў дзяржаў — удзельніц Еўразійскай Эканамічнай Садружнасці — прэзідэнтаў Беларусі, Казахстана, Кіргізіі, Расіі і Таджыкістана.

Разгледжана пытанне аб праекце Прыярытэтных накірункаў развіцця ЕўРАЗЭС на 2003—2006 гады. На пасяджэнні падпісаны шэраг дакументаў, такіх, як Асноўныя прынцыпы распрацоўкі і рэалізацыі міждзяржаўных мэтавых праграм ЕўРАЗЭС, Пагадненне аб супрацоўніцтве на рынках каштоўных папер і іншыя.

Акрамя таго, члены Міждзяржаўнага савета разгледзелі пытанне аб павышэнні эфектыўнасці ўзаемадзеяння дзяржаў — членаў ЕўРАЗЭС на перамовах па далучэнні да Сусветнай гандлёвай арганізацыі.

ПАСЯЎНАЯ Ў РАЗГАРЫ

У Гродзенскай вобласці лідзіруюць земляробы Бераставіцкага раёна.

Раён займае першае месца ў вобласці па сцябе збожжавых і зерніцаў, абавовых культур, цукровых буракоў і бульбы. Тут першымі ў рэгіёне завяршылі падкормку мінеральнымі ўдобрэннямі азімых жыта, пшаніцы і рапсу, сенакосаў і пашы, шматгадовых траў.

У добрым тэмпе вядуцца сцяба і іншыя педнавак работы на палях у гаспадарках Мастоўскага, Шчучынскага і іншых раёнах Гродзеншчыны.

ПАСЯДЖЭННЕ САВЕТА КІРАЎНІКОЎ УРАДАЎ СІД

У Маскве адбылося пасяджэнне Савета кіраўнікоў урадаў Садружнасці Незалежнай Дзяржаў. Урадавую дэлегацыю Беларусі ўзначальваў прэм'ер-міністр Генадзь Навіцкі.

На пасяджэнні былі разгледжаны праекты дакументаў: аб супрацоўніцтве і каардынацыі дзейнасці дзяржаў — удзельніц СНД у сферы арганізацыі інтэграванага валютнага рынку; аб фінансаванні ў 2003 годзе Асноўных мерапрыемстваў Міждзяржаўнай комплекснай праграмы рэабілітацыі ветэранаў войн, удзельнікаў лакальных канфліктаў і ахвяр тэрарызму...

УЗНАГОДА ДЛЯ ДЫПЛАМАТА

29 красавіка ў пасольстве Польшчы было ўручана Пайнамоцману Паслу Беларусі ў гэтай краіне Мікалаю Крачкаму ўрачыста ўручаны Камандорскі крыж Ордэна Заслугі Рэспублікі Польшчы.

Прэзідэнт Аляксандр Квасьеўскі адзначыў уклад пасла ў развіццё польска-беларускага супрацоўніцтва. "Гэта не толькі мая ўзнагарода,

гэта заслуга ўсяго нашага пасольства, — сказаў дыпламат, — і я вельмі рады, што мы працавалі не дарэмна, і ўсе нашы намаганні па ўмацаванні беларускай дзяржаўнасці, добрасуседскіх адносін не засталіся незаўважанымі".

ПІРАТАМ — БОЙ

У Беларусі пачала дзейнічаць Канвенцыя аб ахове інтэрэсаў вытворцаў фаназімаў ад незаконнага ўзнаўлення гэтых фаназімаў. Можна спадзявацца на павышэнне эфектыўнасці барацьбы праваахоўных органаў з абаротам "пірацкай" прадукцыі.

Далучэнне нашай краіны да канвенцыі дазволіць скараціць безліцэнзійнае капіраванне аўдыё- і відэазапісаў на кампакт-дыскі, аўдыё- і відэакасеты і іншыя носьбіты інфармацыі і спыніць іх незаконнае распаўсюджванне. Акрамя таго, гэты крок будзе садзейнічаць уступленню Беларусі ў Сусветную гандлёвую арганізацыю.

ПОЕЗД АДПРАЎЛЯЕЦЦА Ў 11.00

1 мая ў свой першы рэйс адправіцца састаў малой беларускай стальной магістралі.

Так мінчане называюць дзіцячую чыгунку імя Героя Савецкага Саюза Канстанціна Заслонова. Ад сапраўднай магістралі яна адрозніваецца толькі шырынёй каляя і колькасцю станцый. Іх тры: Заслонова, Пянерская і Сасновы Бор. У сталічным парку імя Чэлюскінцаў паязды ходзяць з 9 ліпеня 1955 года. Праваднікі, стрэлачнікі, кантралёры, брыгадзіры поезда — усе гэтыя адказныя ролі выконваюць мінскія школьнікі. І для іх гэта не толькі гульня, але і вучоба — нядрэнны пачатак для будучай прафесіі.

З НАЦЫЯНАЛЬНАЙ БІБЛІЯТЭКІ З'ЯВІЛІСЯ 12 СТАРАЖЫТНЫХ КНІГ

Дакладней, яны былі выкрадзены з аддзела рэдкай кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Невядомым (або невядомаму) удалося выкрасці 12 каштоўных кніг, якія на ўнутраным рынку краіны ацэньваюцца сумай каля 22 мільянаў 600 тысяч рублёў. А за межамі рэспублікі іх кошт будзе наможа большы. Дарэчы, самая старажытная з кніг датуецца XV стагоддзем.

Паводле папярэдняй версіі праваахоўнікаў, хутчэй за ўсё, кнігі былі выкрадзены з мэтай продажу, аднак на легальных аўкцыёнах іх, зразумела ж, рэалізаваць наўрад ці ўдасца. Зараз следствам адпрацоўваюцца версіі гэтага крымінальнага здарэння, вызначаецца кола падзронах. Не выключана, што да прапачы меў дачыненне нехта са студэнтаў, аспірантаў або навуковых работнікаў.

Падрыхтавала Таццяна КУВАРЫНА.

ракурс

ФОТЭ ВІКТАРА СТАВБА

супрацоўніцтва

АБСЕ НА БЕЛАРУСІ ПРАЦУЕ Ў РАМКАХ СВАЙГО МАНДАТА

Офіс Арганізацыі па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе (АБСЕ) аднавіў сваю працу ў Мінску ў лютым бягучага года. У час першага выступлення перад прэсай пасол Эберхард Хайкен, запэўніўшы прысутных у сваім імкненні ствараць паміж Беларуссю і АБСЕ атмасферу даверу і ўзаемапавагі, падкрэсліў, што наша краіна і вышэйназваная арганізацыя павінны пачаць супрацоўніцтва з самага пачатку.

Цяпер, калі мінуў месяц прысутнасці АБСЕ на Беларусі, да журналістаў з'явілася прэс-сакратар і супрацоўнік па пытаннях эканомікі і навакольнага асяроддзя Хайдзі Сміт, якая паведаміла, што офіс АБСЕ практычна ў камплексах з ІМ па напрыках — інстытуцыйнае будаўніцтва, верхавенства закона, эканомі-

ка, навакольнае асяроддзе працуе 5 міжнародных і 7 мясцовых супрацоўнікаў. Офіс АБСЕ ў Мінску мае праграмы ў сферы экалогіі, адукацыі, у галіне правоў чалавека. Дзейнасць ажыццяўляецца ў супрацоўніцтве з прадстаўніцтвам ААН на Беларусі, грамадскімі арганізацыямі нашай краіны, а таксама са структурамі ўлады.

спорт

ХАКЕЙ. Юнацкая зборная Беларусі пад кіраўніцтвам Міхаіла Захарова змагла адстаяць сваё месца ў эліце. У Яраслаўлі ў барацьбе за выжыванне нашы юнакі перамаглі каманды Швейцарыі — 5:3 і Казахстана — 8:6, падзялілі ачкі з амерыканцамі — 3:3... Асоба варта адзначыць наша вядучае звяно фарвардаў: К.Захарова, А.Касціцына і В.Карагу, якія ў спісе бамбардзіраў занялі адпаведна 1-е, 2-е і 4-е месцы.

сітуацыя

РАЗБОР ПАЛЁТАЎ — НАПЕРАДЗЕ?

Гомельскі самалёт ТУ-154 з 12 членамі экіпажа на борце вярнуўся з Нігеры, дзе авіятараў утрымлівалі больш за месяц.

Па словах камандзіра паветранага судна Аляксея Піскуліна, у Нігерыю самалёт ляцеў на тры дні без грузу. "Згодна з кантрактам з нігерыйскім заказчыкам, мы павінны былі забраць з Лагоса групу турыстаў, — расказаў ён. — Па нашых даных, чакалася 62 чалавекі. Аднак пасажыры на борт так і не падняліся". Як расказаў Піскулін, экіпаж пракаваў іх у самалёце ўсю ноч. А раніцай заказчык размясціў іх саміх у гасцініцы, якая была аплачана толькі на некалькі дзён. Калі грошы ў нігерыйскага партнёра скончыліся, адміністрацыя гасцініцы забараніла авіятарам пакідаць яе межы.

Камандзір самалёта расказаў таксама, што на працягу ўсяго часу экіпаж валодаў аднабаковай інфармацыяй: не было магчымасці правярыць надзейнасць нігерыйскай фірмы. Па словах Піскуліна, вылеццець з Лагоса самалётна яны ўжо не маглі: "Па-першае, нас не выпусцілі з гасцініцы, па-другое, спецыфіка Лагоскага аэрапорта такая, што там некалькі кантрольных пунктаў, на якіх нашы пропускі несапраўдныя, і неабходна суправяджэнне". "Пра тое, што рэйс затрымліваецца, свае апасенні мы выказалі кіраўніцтву "Гомельавія" адразу ж. Потым звязаліся з расійскім консульствам у Лагосе. Піскулін лічыць, што расійскія дыпламаты вельмі ім дапамаглі.

Як перадае карэспандэнт Інтэрфакса, у Гомелі іх сустракала кіраўніцтва Камітэта па авіяцыі і прадпрыемства "Гомельавія". Ад каментарыяў прадстаўнікі ведамства адмовіліся.

СулбВан пр-т Ф.Скорины, 30
агентства НЕДВИЖИМОСТИ
Все операции с недвижимостью
тел. 222 3817, 222 3891, 222 3832

выставы

Канстанцін СІБАЎ: "НЯМА НЯСМАЧНАГА ВІНА, ЁСЦЬ ДРЭННЫЯ ВЫТВОРЦЫ"

Міжнародная выстава "Бістро. Піва. Віны і напоі" праходзіла ў Мінску ўжо дванаццаты раз. Сёлета да ўдзелу было прыцягнута больш за 100 удзельнікаў з Беларусі, Расіі, Латвіі, Літвы, Чэхіі, Даніі, Славеніі, Малдовы, Італіі і Украіны. Яе арганізатар — прадпрыемства "Экспафорум", якое вызначае сваю мэту так: развіваць індустрыю хуткага харчавання, дапамагаць спецыялістам гандлю і грамадскага харчавання мадэрнізаваць сваё тэхнічнае аснашчэнне, а з ім і мяняць да лепшага стыль абслугоўвання. Зрабіць хуткае харчаванне смачным і карысным — вось задача максімум удзельнікаў і арганізатараў выставы. За высокі прафесійны ўзровень, за ўклад у беларускую эканоміку ў сферы развіцця знешнеэканамічных сувязей праект "Бістро. Піва. Віны і напоі" атрымаў Знак Саюза выстаў і кірмашоў краін СНД.

Традыцыйна экспазіцыя мае два раздзелы. Першы, "Бістро", прапанаваў наведвальнікам універсальныя машыны, аснашчаныя для прадпрыемстваў масавага харчавання, халадзільнае абсталяванне, прадукты хуткага прыгатавання, а таксама спецыялізаваны салон "Інгрэдыенты".

Асаблівую цікавасць у наведвальнікаў выклікала тая частка выставы, якая прадставіла "Піва. Віны і напоі". Дарэчы, гэта адзіная ў Беларусі спецыялізаваная экспазіцыя данай тэматыкі, што адлюстроўвае кан'юнктуру айчыннага рынку напояў і збірае вядучых прадстаўнікоў галіны з многіх краін.

Сярод беларускіх удзельнікаў — вытворцы "Лідскага піва", "Брэсцкага піва", сталічная "Крыніца" і іншыя. Віны і лікёрагарэлачную прадукцыю прапаноўвалі прадпрыемствы Мінска, Брэста, Віцебска.

Што да гасцей, вельмі цікавай падалася экспазіцыя адзінага прадстаўніка Малдовы, сумеснага прадпрыемства "Тамай-вінекс". Яно знаходзіцца ў сяле Тамай на поўдні краіны, дзе маюцца шматгадовыя традыцыі вінаробства. Усяго ж у гэтай краіне вытворчасцю він займаецца 150 суб'ектаў гаспадаран-

ня, 90 працэнтаў з якіх прыватныя, як і "Тамай-вінекс", якому сёлета спаўняецца 100 гадоў. Прадпрыемства штогод экспартуе каля 1 мільёна літраў вінапрадукцыі. На ім працуе 400 чалавек, што састаўляе чацвёртую частку дарослага насельніцтва сяла. Канстанцін Сібаў, старшыня Савета дырэктараў "Тамай-вінекса", кажа, што ў сувязі з запускам новай лініі ў хуткім часе тут з'явіцца яшчэ больш рабочых месцаў. І гэта вельмі спрыяльна для рынку працы ў правінцы, дзе шмат беспрацоўных. Дарэчы, заробную плату на прадпрыемстве плацяць што тыдзень.

На "Тамай-вінексе" ганарацца, што кантралююць увесь цыкл вытворчасці віна, пачынаючы з пасадкі вінаграднай лозы і заканчваючы ягонай упакоўкай. Гэта адно з васьмі прадпрыемстваў Малдовы, якое мае прышчэпачную майстэрню і вырабляе пасадачны матэрыял, які карыстаецца вялікім попытам у Балгарыі, Нямеччыне, Расіі і Украіне. Штогод "Тамай-вінекс" займае 40 гектараў пад вінаграднікі, а ўсяго мае 500 гектараў. Для інфармацыі: адзін гектар да моманту плоданашэння каштуе 10 000 долараў. А з'яўляецца вінаград на лазе толькі праз 4–5 гадоў.

Вось такія доўгатэрміновыя інвестыцыі.

Я запыталася ў Канстанціна Сібава, калі ж беларускія спажывальцы змогуць ацаніць прадукцыю, вырабленую ад пачатку і да канца на іх прадпрыемстве.

— Думаю, што ў сярэдзіне мая мы пачнем пастаўкі бутэліраванага віна ў вашу краіну. Дарэчы, на выставе намі было прадстаўлена пяць узораў віна, тры з якіх атрымалі золата, два — серабро. Хацелася б, каб спажывец умеў ацаніць добрае віно і разумеў ягоную неабходнасць.

— Якому віну аддаеце перавагу вы?

— Я ведаю, што няма нясмачнага віна, як і не існуе дрэнных зон для вінаробства, ёсць толькі дрэнныя вытворцы. І яшчэ варта ведаць, што для людзей, якія жывуць у неспрыяльных экалагічных умовах, белае віно ў невялікіх дозах нават больш карыснае, чым чырвонае, бо вырабляецца з найкаштоўнейшага матэрыялу. Менавіта беляя віны з'яўляюцца самымі тонкімі, элітанымі па густу і багатымі па саставу. Я б сказаў, што белае віно дамскае, а чырвонае — для мужчын. Хоця я люблю больш усё ж такі белае.

Пасля Канстанціна Сібаў зап-

расіў нас з фотакарэспандэнтам Яўгенам Казюлем на дэгустацыю він і заўважыў, што жыццё кароткае, і не варта, калі казаць пра віно, імкнуцца паспрабаваць усё. Лепш знайсці сваё — якаснае і самае смачнае. Я для сябе вызначыла, што мне падабаецца белае з водарам чайнай ружы. Потым даведалася, што яно на Бале віна ў Малдове было вельмі высока адзначана. Наогул жа, "Тамай-вінекс" мае ў асартыменце 60 найменняў він, да канца года іх будзе не менш 100. Менавіта для беларускага спажывальца распрацоўваюцца новыя дэсертныя, паўдэсертныя і моцныя віны. А летам да святкавання стагоддзя "Тамай-вінекса" з'явіцца марачнае віно "Тамай-юбілейны", якое беларусы абавязкова будуць мець шанс паспрабаваць.

Алена СПАСЮК.

НА ЗДЫМКАХ: сваю прадукцыю прадстаўляе шырока вядомая ў Беларусі фірма "Амбасадор"; старшыня Савета дырэктараў фірмы "TOMAI-VINEX" Канстанцін СІБАЎ; разнастайныя віны з сонечнай Малдовы прапанаваў фірма "TOMAI-VINEX";

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

рэкламны бізнес

АЎКЦЫЁН КРЭАТЫЎНЫХ ІДЭЙ

Шмат тысяч гадоў таму, калі рэйтынг багоў пачаў падаць, "нябесныя жыхары" параліліся і вырашылі адправіць на зямлю маладога Крэона. Ён валодаў талентам правядзення рэкламных кампаній, а зброяй яго быў крэатыў. Хутка рэйтынг багоў ізноў пачаў расці, а за паспяхова дзейнасць Крэон атрымаў пасаду "Бога крэатыўных ідэй". Зараз Крэон — заступнік рэкламшчыкаў і сімвал новых творчых праектаў.

Менавіта так растлумачылі назву Міжнароднага студэнцкага фестывалю рэкламы "Creon" яго арганізатары. Фестываль праходзіў на базе Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта. Арганізатарамі мерапрыемства стала група ініцыятыўных маладых людзей на чале з Сяргеем Ціханавым, а галоўнымі партнёрамі і спонсарамі — "Emedia Group", "Прамень", рэкламна-вытворчы цэнтр "Санграф" і іншыя.

Трэба адзначыць, што маштабы фестывалю здзілілі нават саміх арганізатараў. Справа ў тым, што першапачаткова "Creon" планавалася як фестываль для сталічных студэнтаў. Але ж інфармацыя пра будучае мерапрыемства распаўсюдзілася, і "Creon" набыў статус міжнароднага: на конкурс былі прысланы 312 работ ад 145 удзельнікаў з Беларусі, Расіі і Украіны. Жюры ацэньвала работы пры закрытым абмеркаванні ў наступных намінацыях: "Відэарэклама", "Аўдыёрэклама", "Друкаваная рэклама", "Вонкавая рэклама" і "Інтэрнэт-рэклама". Што датычыцца аб'ектыўнасці і непрадзюжатацкага журы, то ў гэтым не даводзіцца сумнявацца: усе работы былі закардаваны. Між іншым, трэба нагадаць аўтарытэтных суддзяў: Сяргей Кузін (генеральны прадзюсер "Альфа Рэдыё"), Уладзімір Цэслер (дызайнер), Алег Усціновіч (арт-дырэктар рэкламнага агенцтва "Белая Карона"), Дзмітрый Сурскі (прэзідэнт Беларускага саюза дызайнераў) і іншыя профі ў сферы рэкламнага бізнесу.

На працягу трох дзён фестывалю адбываліся паказы відэаролікаў-намінантаў і рэкламных ролікаў з іншых міжнародных фестывалю, можна было пазнаёміцца з друкаванай і вонкавай рэкламай. Тэматыка яе была самай разнастайнай — ад сацыяльнай да рэкламы прадукцыі на шталь чыпсаў "Анега". У час фестывалю адбываліся і майстар-класы для ўдзельнікаў і ўсіх жадаючых, дзе вядомыя дзеячы рэкламнага бізнесу дзяліліся сваім практычным вопытам і давалі каштоўныя парадкі маладым рэкламшчыкам.

Неаднойчы ў час фестывалю гучалі словы "крэатыўны" і "крэатар". У перакладзе з англійскай мовы яны азначаюць "творчы" і "творца". Аднак здаецца, што арганізатары і ўдзельнікі фестывалю ўкладалі ў гэтае паняцце яшчэ і авангарднасць свайго светаадчування.

Пераможцы фестывалю былі аб'яўлены на вечарыні ў клубе "Рэактар". Дыпламамі і падарункамі не абдзялілі ніводную краіну-удзельніцу. Што датычыць беларускіх рэкламшчыкаў, то, напрыклад, першы месца ў намінацыі "Відэарэклама" заняў Максім Субоцін з Мінска з ролікам "ГАІ папярэджвае ПА-ДОБРА-МУ". На вечарыні пераможцаў і ўсіх удзельнікаў віншавалі не толькі арганізатары, але і беларускія музыкі — гурты "Dum XTC", "Мантана", "Galaxy" і іншыя.

Арганізатары фестывалю праявілі сябе выдатна. Яны даказалі, што сярод моладзі ёсць ініцыятыва, крэатыўнасць і зацікаўленасць у здзяйсненні сваіх памкненняў.

Алена СПАСЮК.

Анастасія САМУСЕНКА.

спадчына

У ЛЮСТЭРКУ МІНУЎШЧЫНЫ

"Беларусь — краіна, адкрытая свету. Роля і месца нацыянальнай культуры ў сусветнай прасторы: традыцыі і пераемнасць" — пад такой назвай у Грамадскім прэс-цэнтры Дома прэсы прайшло пасяджэнне "круглага стала".

Ніхто не спрачаецца, што нацыянальная культура кожнага народа — важная частка сусветнага культурнага багацця. А галоўная каштоўнасць яе ў самабытнасці, а калі казаць простымі словамі, адметнасці і непадобнасці да іншых. Гісторыка-культурныя помнікі ў гэтай сувязі — асноўнае, чым можна прыцягнуць да сябе ўвагу свету. Як вядома, адзіным аб'ектам у Беларусі, які ўваходзіць у спіс UNESCO, што змяшчае аб'екты сусветнай гісторыка-культурнай спадчыны, з'яўляецца Мірскі замак. Па словах намесніка Дэпартамента па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь Васіля Чэрніка, для таго каб у UNESCO ацанілі значнасць

Мірскага замка, спатрэбілася 7 гадоў. Такі тэрмін заняла падрыхтоўка дакументацыі, у тым ліку гістарычнай даведкі, параўнальнага аналізу з аб'ектамі ў іншых краінах свету, фотафіксацыя.

Як зазначыў В.Чэрнік, у Беларусі існуе свой рэестр гісторыка-культурных каштоўнасцей, дзе 15 979 найменняў. Спіс, згодна з заканадаўствам, пераглядаецца кожныя 2 гады. 50 помнікаў з яго, на думку В.Чэрніка, могуць прэтэндаваць на ўнясенне ў спіс UNESCO. Цяпер прыкладаюцца намаганні, каб можна было падаць заяўку на разгляд пытання ў гэтай арганізацыі.

Галоўны крытэрыў адбору — аўтэнтыка аб'екта, што захавалася да сённяшніх часоў. Беларускі бок лічыць, што на ўключэнне ў

спіс могуць прэтэндаваць, да прыкладу, рэшткі Навагрудскага замка. Сярод іншых — гістарычныя цэнтры Заслаўе, Гродна, Каложская царква XII стагоддзя ў гэтым горадзе, а таксама Спас-Ефрасіннеўскі манастыр у Полацку і іншыя.

Ужо практычна гатовыя для прадстаўлення ў UNESCO дакументы па Аўгустоўскаму каналу, які злучае Польшчу і Беларусь.

Захаванне помнікаў культуры на належным узроўні — адна з самых вялікіх праблем, што існуюць у гэтай галіне. Маецца на ўвазе, што, нягледзячы на недахоп сродкаў на аднаўленне, дзяржава павінна паклапаціцца, каб яны хаця б не разбураліся канчаткова. Уладзімір Басалыга, старшыня Беларускага саюза мастакоў, асноўная тэма творчасці якога — помнікі беларускага дойлідства, сказаў на гэты конт: "Канешна, добра, што ідзе гаворка наконт

прыняцця новага закона аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны. Але я ўпэўнены: закон сам па сабе не захаве нічога".

Загачыцца аддзела навукова-асветнай работы Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі Наталля Марцынкевіч кажа, што іх музей мае вялікую калекцыю з 330 тысяч адзінак, але не можа паказаць значную яе частку з прычыны недахопу плошчаў.

Тым не менш музей імкнецца ладзіць цікавыя выставы, выкарыстоўваючы свае багацці. Адна з апошніх — "Партрэты Вялікага княства Літоўскага". Стаўленне да культурнай спадчыны — люстэрка духоўнасці грамадства. У Нацыянальным музеі гісторыі і культуры гэта разумеюць, таму арганізавалі музейна-педагагічныя заняткі для дзяцей з 5-ці гадоў. Такім чынам там спадзяюцца выхаваць у новага пакалення павагу да нацыянальных каштоўнасцей і патрэбу наведваць музеі.

Алена СПАСЮК.

БАЦЬКІ З-ЗА МЯЖЫ

На жаль, для Беларусі праблема сацыяльнага сіроцтва пакуль застаецца надзённай. На сённяшні дзень у краіне налічваецца больш за 30 тысяч сацыяльных сірот, кожны другі знаходзіцца ў выхаванні ў інтэрнаце або дзіцячым доме. Прытулак, увагу і цеплыню такім дзецям даюць аякунскія, прыёмныя сем'і, дзіцячыя дамы сямейнага тыпу. Разам з тым з 1991 года 7 965 дзяцей знайшлі другіх бацькоў на радзіме і 1 870 — за межамі краіны. Пра міжнароднае ўсынаўленне расказвае намеснік дырэктара Нацыянальнага цэнтру ўсынаўлення Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь Валянціна БОНДАРАВА:

— Зараз у нашым банку ўсынаўлення налічваецца 11 тысяч сірот. Пры ўсынаўленні першапачаткова разглядаюцца заявы ад нашых грамадзян. І толькі ў тых выпадках, калі ад дзіцяці адмаўляюцца кандыдаты ў бацькі на Беларусі, яны перадаюцца на цэнтралізаваны ўлік па міжнароднаму ўсынаўленню. Трэба заўважыць, што сярод такіх «адказнікаў» пераважна дзеткі з якімі-небудзь захворваннямі: парок сэрца, касавокасць, іншыя адхіленні ў здароўі.

— Грамадзяне любой замеж-

най краіны могуць усынавіць дзіця з Беларусі?

— Не. Толькі з 10 краінамі мы маем пагадненні аб усынаўленні. Гэта Італія, ЗША, Паўночная Францыя, тры зямлі Германіі, Швецыя, Данія, Бельгія, Ізраіль, Ірландыя, Канада. Нашы пасольствы ў гэтых краінах дасылаюць да нас дакументы ад тых, хто жадае ўзяць у сваю сям'ю дзіця. Не так даўно да нас прыйшлі такія запыты ад грамадзян Вялікабрытаніі, Грэцыі, Іспаніі, аднак яны не могуць стаць кандыдатамі ў бацькі, бо працэдура міжнароднага ўсынаўлення

не ўзгоднена з кампетэнтнымі органамі гэтых дзяржаў.

— Як адбываецца працэс падбору бацькоў?

— Сям'я, што жадае ўзяць дзіця, дасылае нам заяву, дзе ўказвае, каго яны жадаюць, хлопчыка ці дзяўчынку, таксама узрост, іншае. Мы ў адказ дасылаем ім дасье дзіцяці, якое падыходзіць пад апісанне. І калі кандыдаты ў бацькі згодны, мы пачынаем афармляць дакументы на ўсынаўленне.

— Запыты на якіх дзяцей прыходзяць часцей за ўсё?

— Зараз чамусьці ўсё большы попыт на дзяўчынак, а таксама на гадавалых ці 4–5-гадовых дзетак.

— Як вы сочыце за далейшым лёсам дзетак, што знайшлі бацькоў за мяжой?

— На працягу трох гадоў кампетэнтныя органы замежнай дзяржавы дасылаюць нам кожныя паўгода поўную справаздачу пра жыццё дзетак у новых сем'ях.

— А ці былі выпадкі, калі дзеці па нейкіх прычынах вярталіся?

— Я магу сказаць, што не. На самым пачатку такога міжнароднага супрацоўніцтва толькі адзін хлопец пажадаў вярнуцца ў Беларусь, прычым яго малодшы брацік застаўся з новымі бацькамі.

— Пераважна грамадзяне якой краіны звяртаюцца да вас?

— На першым месцы Італія. У гэтай краіне вялікая колькасць дзяцей з Беларусі праводзіць летнія вакацыі, у час якіх яны самі дзеткі, так і сем'і прызвачайваюцца адзін да аднаго так, што жадаюць усынаўлення. Прычым італьянцы бяруць да сябе і старэйшых дзяцей, 11–15-гадовых.

Тым не менш колькасць сірот застаецца значнай. Яны ўвесь час чакаюць сваіх бацькоў. І калі на радзіме ім не пашанцуе знайсці страчаныя любоў, увагу, цеплыню, у іх яшчэ застаецца слабая надзея на замежных бацьку і маці.

Аляксандра ПАПЕЙКА

інтэрнэт-навіны

Сапраўдны Інтэрнэт-марафон атрымаўся ў Беларусі на пачатку вясны. Спачатку былі аб'яўлены 4 конкурсы сайтаў, затым адбыўся пяты Інтэрнэт-форум, і, нарэшце, прашумела выстава ТІВО-2003.

КОНКУРСЫ

Першы з іх, «Залаты сайт», узнагародзіў сваіх пераможцаў у раздзеле «Замежжа». Узнагароджванне праводзілася ў Мінскім міжнародным адукацыйным цэнтры (ІВВ).

Другі конкурс — кантэнт-праектаў — падвёў вынікі ў рамках работ Інтэрнэт-форуму. Трэба сказаць, што арганізатарам на самай справе ўдалося знайсці шмат цікавых праектаў. І што паказальна, большасць з іх — беларускія культуралагічныя сайты (аб беларускай мове, гісторыі, культуры).

Яшчэ адзін конкурс — «Інтэрнэт-прэмія» — прэтэндаваў на нешта асаблівае. Тым больш, што ў ім прынялі ўдзел амаль 400 сайтаў.

І, нарэшце, чацвёрты конкурс — аўтамабільных сайтаў — завяршыўся выставай «Маторшоу» напрыканцы красавіка.

ІНТЭРНЭТ-ФОРУМ

Тут, шчыра кажучы, апавядаць няма пра што, бо простым карыстальнікам Інтэрнэта наўрад ці будзе цікава чытаць пра статыстыку Байнера і рэйтынгі правайдэраў. Таму я абміну гэтую падзею і адразу перайду да даволі нязвычайнай і, на здзіўленне, цікавай выставы.

ТІВО 2003

Пры даволі высокім кошце — шэсць тысяч рублёў за ўваход — жадаючых наведаць ТІВО-2003 было хоць адбаўляй, прычым, большую частку з іх складалі дзеці.

Каб не надакучваць размовамі пра навінкі камп'ютэрнай тэхнікі і мабільнай сувязі, прадстаўленыя на ТІВО-2003, скажу толькі, што нават да чалавека, які зусім нічога не ведае пра сучасныя тэхналогіі, было вельмі цікава наведаць сёлетнюю выставу.

Наогул ТІВО-2003 можна ахарактарызаваць як шумнае шоу для моладзі. Дзелавае і спецыялізаваная частка выставы, безумоўна, захаваліся, але адышлі на другі план. Натойны людзей збіралі барабаншчыкі з групы Drum Extazy і славуцкія ўдзельнікі каманды вясёлых і знаходлівых.

Ксенія ЛАЗАРЧЫК

нерухомасць

ЖЫЛЛЁ, У ЯКІМ КАМФОРТНА

ШТО ТАКОЕ «ЭЛІТНАЯ КВАТЭРА ПА-БЕЛАРУСКУ»?

Вядома, крытэрыі беларускага элітнага жылля істотна адрозніваюцца ад агульнаеўрапейскіх. На Беларусі яго будаўніцтва распачалося адносна нядаўна — гадоў восем-дзесяць таму. Спецыяліст па нерухомасці Адэліна ПАПОВА, мая сённяшняя суразмоўца, лічыць гэты накірунак перспектывым і стабільным.

— Ада Станіславаўна, дык што ж такое элітнае жыллё па-беларуску?

— Гэта кватэры так званай палепшанай планіроўкі — з вялікім калідорам, кухняй ад пятнаццаці квадратных метраў, асобнымі пакоямі з лоджыямі. Дамы, дзе размяшчаюцца гэтыя кватэры, — не шматпавярховыя, на два-тры пад'езды. На паверсе — не больш за дзве кватэры. У дамах аўтаномнае ацяпленне, падземны гараж альбо стаянка, што ахоўваецца. У пад'ездзе — кансьержка ці ахоўнік.

Вядома, у такіх будынках і пад'езды «на вышэйшым узроўні» — з шырокімі лесвіцамі, чыстымі ліфтамі з люстэрамі, кветкамі на падаконніках. Каля дамоў — добраўпарадкаваныя панадворкі.

Размяшчаюцца элітныя будынкi звычайна ў так званым ціхім цэнтры.

— Ці шмат такога жылля ў Беларусі?

рынак

БЕЛАРУСКІЯ ДЫВАНЫ ВА ЎМОВАХ КАНКУРЭНЦЫІ

Асноўным вытворцам дываноў у нашай краіне з'яўляецца канцэрн «Беллегпрам», куды ўваходзяць «Дываны Брэста» і «Віцебскія дываны».

Калі ў 1995 годзе на Беларусі выпускалі 3 900 тысяч квадратных метраў дывановай прадукцыі, то летась — 6 249 тысяч квадратных метраў. Для параўнання: усе прадпрыемствы Расіі вырабляюць 4 200 тысяч квадратных метраў. Гэта краіна з'яўляецца асноўным імпарцёрам беларускіх дываноў (80 працэнтаў ад экспарту). Дарэчы, у 2000 годзе шарсцяныя і паўшарсцяныя дывановыя вырабы ААТ «Дываны Брэста» атрымалі плацінавы «Знак якасці XXI стагоддзя» Усерасійскага конкурсу

— Пакуль што не.

— А хто займаецца яго будаўніцтвам?

— У асноўным камерцыйныя структуры. Дарэчы, апошнім часам яны пачалі будаваць элітныя дамы і ў прыватным сектары. Такое жыллё лічыцца звышэлітным, паколькі разлічана ўсёго на пяць-шэсць кватэр. Але і цэны там самыя высокія.

— А можна больш падрабязна пра цэны?

— Квадратны метр без канчатковай апрацоўкі каштуе ад 500–600 долараў. А ў кватэрах з апрацоўкай і рамонтам да тысячы.

Але, нягледзячы на даволі высокі кошт, попыт на элітнае жыллё ёсць. І даволі актыўны.

— Мяркую, і камунальныя плячжы там значна вышэйшыя, чым у звычайных кватэрах?

— Вядома. У два-тры разы.

— За апошнія паўгода цэны на нерухомасць істотна павялічыліся. Спецыялісты называюць прыблізную лічбу ў трыццаць працэнтаў. Наколькі ж тады падаражэла элітнае жыллё?

— Скачок цэн на рынку нерухомасці не распаўсюдзіўся на элітнае жыллё. Ва ўсялякім разе істотна яно не падаражэла.

— Якімі вам бачацца перспектывы элітнага жылля ў Беларусі?

— Усё залежыць ад эканамічнай сітуацыі ў краіне. Чым вышэйшым будзе ўзровень жыцця, тым актыўней будзе развівацца гэты накірунак.

Гутарыла Вольга НАВУМОВІЧ.

дыякур'ер

КАНСУЛЬТАЦЫІ МЭС БЕЛАРУСІ І ЯПОНІІ

У Токіо прайшлі кансультацыі паміж міністэрствамі замежных спраў Беларусі і Японіі.

У рамках кансультацый адбыліся сустрэчы намесніка міністра замежных спраў Рэспублікі Беларусь Аляксандра Герасіменкі з дырэктарам другога дэпартаменту міжнародных фінансаў Японскага банка міжнароднага супрацоўніцтва Кенсаку Кумабэ, старшынёй Асацыяцыі карпаратыўных кіраўнікоў «Кейдзай Даюкай» Ётара Кабаясі, выканаўчым дырэктарам Японскай асацыяцыі па гандлі з краінамі Расійскай Федэрацыі і СНД (РОТОБО) Цунэнобу Міядзакі і першым віцэ-прэзідэнтам Японскага фонду Сінья Нагаі.

На сустрэчах абмяркоўваліся пытанні развіцця інвестыцыйнага супрацоўніцтва Беларусі і Японіі, стварэнне японска-беларускага камітэта па гандлёвым супрацоўніцтве, праекты развіцця культурнага супрацоўніцтва, уключаючы абмен культурнымі і тэатральнымі дэлегацыямі, арганізацыю мастацкіх выстаў, стварэнне ў Нацыянальнай бібліятэцы японскага «культурнага кутка». Была таксама дасягнута папярэдняя дамоўленасць аб арганізацыі стажыровак для беларускіх бібліятэкараў у Японіі.

ПАРАДА Ў ВЕНЕ

У Вене прайшло міністэрскае пасяджэнне Камісіі ААН па наркотыках, у рабоце якога прыняў удзел міністр унутраных спраў Беларусі Уладзімір Навумаў.

У выступленні беларускага прадстаўніка была прааналізавана дзейнасць нацыянальных ведамстваў па супрацьдзеянні нелегальнаму абароту наркотыкаў, звернута ўвага на значнасць намаганняў Беларусі для нераспаўсюджвання незаконных рэчываў на тэрыторыі Заходняй Еўропы і іншых рэгіёнаў. Значны акцэнт быў зроблены на непрапарцыянальнасці затрат Беларусі па барацьбе з незаконным транзітам наркотыкаў праз беларускую тэрыторыю і маштабамі міжнароднай падтрымкі.

Прэс-служба МЭС.

насі з палепшанымі якаснымі характарыстыкамі. Новая друкарская машына можа імгненна мяняць дызайн і расшыраць каларыт малюнка.

«Дываны Брэста» — вытворца двухпалатных жакардавых дываноў як шарсцяных, паўшарсцяных, так і сінтэтычных. Тут вядзецца пастаяннае абнаўленне тэхналагічнага парка, робяць усё магчымае, каб выпускаць канкурэнтаздольную прадукцыю. Так, у 2001 годзе «Дываны Брэста» атрымалі сертыфікат ISO-9001 на адпаведнасць сістэмы ўпраўлення якасцю на прадпрыемстве міжнародным стандартам. А летась «Дыванам Брэста» ў ліку першых у краіне прысвоілі сертыфікат ISO-14001.

Алена СПАСЮК

фестивалі

СКАРБЫ "ЧАРОЎНАГА КУФЭРКА"

У гэтай прыгожай пары, кажучы, доўга не было дзяцей. І нарадзілася двое, адно за адным, як толькі яны збудавалі свой дом і завялі сабачку. На Любанічыне іх завяць у множным ліку — Каткаўцы. Ала родам з Барысава, Васіль мясцовы, любанскі. Пасля заканчэння Беларускага інстытута культуры маладыя спецыялісты паехалі працаваць на яго малую радзіму. У новым, агромністым Доме культуры ў Сарачах (што побач з райцэнтрам, праз раку Арэсу) стварылі тэатральны гурток. Неўзабаве "Летуценнікі" — так назвалі тэатр — стаў вядомым не толькі на Міншчыне. Ён не раз станавіўся пераможцам рэспубліканскіх фестываляў, прадстаўляў беларускае аматарскае мастацтва на міжнародных святах тэатра.

У адрозненне ад іншых рэжысёраў, Каткаўцы не шукаюць рэпертуару "за трыдзець зямель". За 20 гадоў імі пастаўлены творы К.Лейкі, А.Гаруна, П.Макаля, А.Вольскага, а таксама сучасных драматургаў — Зінаіды Дудзюк, Сяргея Кавалёва, Алеся Якімовіча і іншых. Менавіта сарочынцы заснавалі рэгіянальны фестываль "Чароўны куфэрак", які даволі хутка перарос у абласны. У канцы лютага адбыўся шосты такі фестываль. Дзіцячыя калектывы з Вілейкі, Барысава, Слуцка, Са-

лігорска і іншых гарадоў Міншчыны прывезлі свае лепшыя спектаклі. Хтосьці атрымаў дыплом і прызы за ўдалае ўвасабленне класікі, хтосьці — за творчы эксперымент, нехта — за выдатнае афармленне. Акрамя дарослага, працавала і глядацкае журы, у якога былі свае сімпатыі і прыярытэты.

Мне як члену журы цікава было назіраць не толькі за юнымі артыстамі, але і за глядачамі. У зале, дзе, як кажучы, яблыку не было дзе ўпасці, панавала цішыня, якая час ад часу ўзрываўся воплескамі. Тэатральны глядач у вёсцы — не такая ўжо распаўсюджаная з'ява. І ў тым, што ён ёсць, што сэрцы дзяцей і дарослых здольныя ўспрымаць мастацтва сцэны, таксама заслуга "Летуценнікаў" і "Чароўнага куфэрка". Як у куфрах некалі нашы бабулі хавалі свае лепшыя матэрыяльныя каштоўнасці, так сёння гэты фестываль дэманструе лепшыя духоўныя набыткі беларусаў.

Галіна КАРЖАНЕЎСКАЯ, пісьменніца.

НА ЗДЫМКАХ: старшыня журы А.ЛАБОВІЧ віншуе Васіля КАТКАЎЦА; чароўны куфэрак адкрыўся.

Фота Віктара НАГОРНАГА.

вернісаж

"ДУШЫ МАЁЙ ЗАПАВЕТНЫ КРАЙ"

Так называе Палессе — прыгожы, самабытны і духоўна багаты куток Беларускай зямлі — вядомы беларускі мастак Уладзімір Гардзеенка. Сваю

персанальную выставу, якая прайшла з вялікім поспехам у Мінскім Палацы мастацтва з 17 па 28 красавіка ён так і назваў: "Мы нарадзіліся тут..."

Уладзімір Гардзеенка нарадзіўся і вырас у вёсцы Клівы Хойніцкага раёна Гомельскай вобласці. І хаця ўжо больш за паўстагоддзя жыве і працуе ў мітуслівай сталіцы, застаецца па сутнасці "летаніцам" палескага краю. Яго пэндзлю належаць тэматчныя палотны "Салют над Прыпяццю", "Пятрусь Броўка", "Бакеншчык", "Чырвоныя дрэвы", "Перасяленцы" і іншыя.

— Маляваць пачаў у дзяцінстве, — расказвае Уладзімір Цітавіч, — усім, чым толькі можна, і на ўсім, што трапляла пад руку. Часцей на газетах, часопісах, бо на фарбы і альбомы не хапала грошай. Самай запаветнай марай было стаць сапраўдным мастаком, каб на сапраўдных палотнах і сапраўднымі фарбамі намалюваць родную вёску, пейзажы, аднавяскоўцаў — працавітых, мудрых, рэдка сумуючых палешукоў. У кожным з іх нібы ззяў праменьчык святла і дабрыві...

Першы рашучы крок да ажыццяўлення сваёй мары ён зрабіў, калі паступіў у Мінскае мастацкае вучылішча. Потым былі Беларускае дзяржаўнае тэатральна-мастацкае інстытут, доўгія гады творчага пошуку, працы над сабой. Дзейнасць мастака развівалася шматпланова. У розных тэатрах рэспублікі ён аформіў больш за дваццаць спектакляў. Некалькі гадоў працаваў галоўным мастаком Беларускага тэатра юнага глядача. З 1982 па 1987 гады — першы сакратар, старшыня праўлення Саюза мастакоў Беларусі. Цяпер — дацэнт Беларускага ўніверсітэта культуры.

Крытыкі і мастацтвазнаўцы па праву называюць Уладзіміра Гардзеенку адным з вядучых майстроў кампазіцыйнага партрэта і пейзажнага жывалісу, адзначаючы яго высокую акадэмічную манеру пісьма. Пры гэтым ва ўсіх карцінах, нават у "чыстых" націормортах, мастак імкнецца найбольш поўна адлюстраваць стан сваёй душы і ўласнымі думкамі пра час і пра сябе падзяліцца з глядачамі. А гэта разважанні пра лёс апаленых чарнобыльскай катастрофай беларускіх вёсак і іх жыхароў, будучыня малюўнічых палескіх пейзажаў. Адным словам, пра ўсё тое, што прынята лічыць вялікай і малой радзімай.

— Вы назвалі сваю выставу "Мы нарадзіліся тут..." А чаму не скарысталі займеннік "я"?

— Мы — гэта тыя, хто адлюстраваны на маіх карцінах, і тыя, хто прыйдзе на іх паглядзець. Я хачу весці сваю, шчырую, гутарку з глядачамі і больш шырокую — ад імя палешукоў, — заўважыў Уладзімір Цітавіч.

Гэту выставу Гардзеенка рыхтаваў доўга. Яна задумвалася ім яшчэ два гады таму — да ўласнага 65-гадовага юбілею. Раптоўная цяжкая хвароба адсунула выкананне планаў. У аснове экспазіцыі, прымеркаванай да гадавіны чарнобыльскай катастрофы, — работы, прысвечаныя беларускаму Палессю. Чарнобыльскую бяду, пад знакам якой ужо 17 гадоў жыве яго родны край, майстар успрымае як свой уласны боль. Сумам пранізаны многія яго карціны "чарнобыльскай" серыі — "Вясковы клуб", "Час смутку", "Ваніны тапачкі", "Слуэты", "Теўні тут больш не спяваюць", "Музыка мёртвых струн", "Што цяпер прасіць у Бога"... На многіх з іх спустошаныя, закінутыя вёскі, ад якіх засталіся толькі назвы. Работы Уладзіміра Гардзеенкі аб'ехалі паў-Еўропы. Так што трагедыя беларускіх адселеных вёсак Дронькі, Кажушкі, Радзін, Уласы, Буда стала вядома далёка за межамі рэспублікі.

У экспазіцыю ён уключыў і творы жывалісу пра Беларускае Палессе, створаныя яшчэ да Чарнобыля і ўжо пасля яго. Раней жыццё тут біла крыніцай. У паўдзёнай спякотнай дымцы загаралі дзяўчаты на берэзе Прыпяці, намалюваныя на карціне "Напярэдадні". Золатам наліваўся колас на калгаснай ніве, і сытыя статкі кароў цягнуліся на вадалою — карціна "Поўдзень". Як даўно ўсё гэта было...

Ад Чарнобыля пацярпелі не толькі людзі і прырода, але і створанае рукамі чалавека. Таму на многіх карцінах, прадстаўленых на выставе, мы ўбачым разбураныя і дзеючыя праваслаўныя храмы і манастыры, каталіцкія касцёлы. На гэтых насычаных залацістымі, цёплымі фарбамі палотны хочацца глядзець і глядзець, як на акно, поўнае ранішняга святла і надзеі, адначасова шкадуючы аб тым, што беззваротна страчана.

Адна з галоўных тэм мастака — чалавек. Сярод яго партрэтаў можна ўбачыць "Механізатара" і задумлівага доктара ("Чужога гора не бывае"), клапатлівую, добрую бабулю сярод унукаў ("Сямейны партрэт") і прыгожага, энергічнага "Бакеншчыка". У кожным мастаку ўдалося ўбачыць і захаваць самае патаемнае.

Гардзеенка перакананы, што палешукі — цярглівы, жыццёустойлівы і жыццесцяварджальны народ. Пачынаючы з калыскі, яны не страчаюць надзеі да канца сваіх дзён. Нават вобраны на яго новай карціне "Перасяленцы" ўспрымаюцца як калектывны партрэт палешукоў — жывы, прыцягальны, запамінальны. Нягледзячы на забароны ўрачоў, якія непакояцца за яго здароўе, мастак па некалькі разоў у год выязджае, як і раней, у Палессе, піша ў чарнобыльскай зоне эцюды, робіць замалёўкі, а затым на іх аснове стварае новыя карціны.

— Расказваючы пра суровыя выпрабаванні, якія выпалі на долю маёй радзімы, землякоў, я такім чынам хачу зменшыць гэты боль і памножыць колькасць тых, хто спачувае і дапамагае чарнобыльцам, — гаворыць Уладзімір Цітавіч. — Бо бяда, раздзеленая з кім-небудзь, — паўбяды.

Тацяна ХРАПІНА.

НА ЗДЫМКУ: мастак Уладзімір ГАРДЗЕЕНКА і яго карціна "Бакеншчык".

Фота Сяргея КАЖАМЯКІНА.

дэбют

"Я НЕ МАГУ ТАБЕ НАЛЕЖАЦЬ..."

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

Пра што можа пісаць вершы дзяўчына сямнаццаці гадоў? "Пра каханне", — скажаце вы. Мо і так. Але, праўда ж, калі верш пра каханне, то гэта яшчэ не значыць, што ён дрэнны.

Натальцы споўнілася 17. Шмат пачуццяў, што можна адчуць у гэтым веку, яна ўжо спазнала. Ці, можа, гэта мне так думаецца з яе вершаў? Так, часам рыфма падаецца "рагатай", памер змяняецца, бы настрой... Але ці зважаеш на ўсе гэтыя "акадэмічныя" нюансы, калі выпісваеш душу?

Наталька КАРГІНА

ЛІСТ

Я сёння атрымала ліст... Такі знаёмы воку почырк без хвалістых і мяккіх рыс, А словы жорстка б'юць у вочы.

Ты пішаш, што ты на мяжы, І толькі я — тваё збавенне. Душа крычыць: "Дапамажы! З'явіся цудам, вызваленне!"

Чым я магу дапамагчы? Я не магу табе належаць. Хачу свабоду зберагчы І ні ад кога не залежаць.

Шкада цябе, да слёз шкада, Бо ты ні ў чым не вінаваты. Каханне боль — твая бяда, І ты трываеш, як распяты.

Кахаю... А мо, не кахаю? А можа, я ў зман сябе ўводжу? Навошта тады я чакаю І цёмнай дарогай праходжу?

І зорак на небе не бачу... Няпэўна ўсё цёмна і змрочна, І час так ляціць няўдзячна. Мне сумна адной ціха крочыць.

А снег на зямлі белы-белы... Ці твой на ім след я шукаю? Я чую твайго сэрца стрэлы... Дурная... Цябе я чакаю.

Што каханне? Бяздонне, ў якое лячу, Дзе чаргуюцца хвілі жыцця і адчаю, Дзе ў абдымках імгнення губляцца хачу, Праз секунду я бачыць цябе не жадаю. Што пшчота? Ляціць яна ў неба, як дым, Пакідаючы мне толькі сум успамінаў. Быў ты родным, адзіным, але стаў чужым. А чаму? Мыслярам я пытанне пакіну.

Мы ніколі не можам наперад сказаць,

шматгалоссе

АДДЗЕЛ ГРЭЧАСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Яго ўрачыстае адкрыццё адбылося ў бібліятэцы імя Льва Талстога. Прымеркавана падзея да Дня незалежнасці Грэчаскай Рэспублікі. Пачатак збору пакладзены намеснікам прэзідэнта Грэчаскага нацыянальна-культурнага таварыства "Алкестыда" Мікалаем Панунідзі. З асабістай бібліятэкі ён перадаў у агульнае карыстанне больш за 30 кніг.

— У нашым таварыстве ёсць вялікае памкненне вывучаць грэчаскую мову і культуру нашай гістарычнай радзімы, — паведаміў Мікалай Цімафеевіч. — Гэты аддзел пакладзе пачатак нядзельнай школе. Мы ўжо маем сваю выкладчыцу сучаснай грэчаскай мовы, якую праз пасольства Грэчаскай Рэспублікі спецыяльна накіроўвалі на стажыроўку ў Грэцыю. Падручнікі таксама ёсць. Але будзем удзячныя ўсім, хто дашле кнігі для паўнення нашага аддзела.

На адкрыцці новага аддзела было доволі людна. Прыйшлі сябры таварыства "Алкестыда", выкладчыкі і студэнты філалагічнага факультэта БДУ і афіцыйныя асо-

І таму не клянся — ці чуеш? — ніколі, Што ты будзеш мяне да сканання кахаць. Я ўжо так клялася. І досыць. Даволі.

Ад тваіх пацалункаў адвыкла. Не цалуе мяне ўжо ніхто. Ну чаму мне так горка і прыкра? Дзе каханне? Мінута даўно.

Слова "любы" табе паўтарала, Не лічыла — мо сотні разоў! У дзіцячую мару гуляла, Не шкадуючы мяккасці слоў.

Год прайшоў. Звон пшчоты сціхае ў маім сэрцы. У тваім ён гучыць. Так, я болей цябе не кахаю. Ты ж не можаш мяне адпусціць.

Патрабуеш вяртання? Забудзься! Не каханне, а проста любоў Да цябе засталася. Пачуцце Вось такі цяпер мае назоў.

Твае вочы, як зоркі, гараць для мяне, Я магу дзеля іх выракацца святога.

Але толькі адзін недахоп у цябе — Ты лічыш сябе вышэйшым ад Бога.

Твае вусны — даруй — цягнуць так да сэрца. І ў сне я з табой, а насамрэч — ніколі.

Маё сэрца, як вязень, ў салодкай турме. Адпусці ты яго, не трымай у няволі!

У блакіце вачэй я тану, як у сне, Ды баюся, што ты не адчужы нічога.

Бо ёсць толькі адзін недахоп у цябе: Ты лічыш сябе вышэйшым ад Бога.

бы. Намеснік старшыні Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей Уладзімір Ламека сказаў у сваёй прамове:

— Грэцыя для нас — высокі прыклад пачатку цывілізацыі. Суветнае грамадства да гэтай пары знаходзіцца пад уплывам антычных традыцый і архітэктуры, тэатры і паззі. Памкненні беларускай культуры да грэчаскай таксама маюць глыбокія карані. Нездарма праз нашу беларускую зямлю праходзіў старажытны шлях "з варагаў у грэкі" — шлях да высокай духоўнасці. Адкрыццё аддзела грэчаскай літаратуры ў Мінску — яго сімвалічны працяг.

Віктар МАЦЮШЭНКА.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

ВЕСТКИ МІЖНАРОДНАЇ АСАЦЫЯЦЫІ БЕЛАРУСІСТАЎ. № 5

Хроніка падзей

У сярэдзіне красавіка Мінск наведаў вядомы англійскі беларусіст і славіст Арнольд Макмілін. У час сустрэчы з кіраўніцтвам Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў абмяркоўваліся планы супрацоўніцтва. Загадчык аддзела старажытнай і новай беларускай літаратуры Вячаслаў Чамярэцкі выказаў слушную прапанову, каб перавыдаць першую ў Заходняй Еўропе кнігу па гісторыі беларускай літаратуры, якую А. Макмілін выдаў на англійскай мове ў Германіі ў 1977 годзе, таму што сённяшнія заходнія чытачы павінны ведаць вытокі беларускай літаратуры. Праф. А. Макмілін, які цяпер працуе над кнігамі пра сучасную беларускую літаратуру і літаратуру беларускай дыяспары, адказаў, што ён падумае над гэтай перспектывай прапановы, і падзяліцца сваімі багатымі творчымі планамі на бліжэйшы час.

Госцем Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў быў вядомы беларускі гісторык Алег Латышонак, які цяпер працуе ва Універсітэце ў Беластоку. Ён прымаў удзел у навуковым «круглым stole», прысвечаным пытанням талерантнасці ў Вялікім княстве Літоўскім і 450-годдзю рэфармацыйнага руху ў Беларусі. А. Латышонак падзяліўся сваімі творчымі планамі, накіраванымі на вывятленне беларускай нацыянальнай самасвядомасці, атрымаў літаратуразнаўча-бібліяграфічныя кансультацыі.

Сябра Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў Андрэй Котлярчук стаў уладальнікам адразу дзвюх узнагарод. Як айтар кнігі пра шведскі ў Беларусі (рэцэнзія на яе ўжо друкавалася ў «Кантактах і дыялогах») ён атрымаў на мінулым тыдні прэмію імя Ф. Багушэвіча Беларускага ПЭН-цэнтра. Як сталы ўдзельнік кангрэсаў і канферэнцый Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў ён быў узнагароджаны дыпламам ганаровага сябра нашай асацыяцыі. У бліжэйшых навуковых планах А. Котлярчука - яшчэ дзве кніжкі пра беларуска-шведскія ўзаемадасягненні.

Тамара ШКУРКО, рэфэрэнт ГА «Маб».

Будучы даведнік

Суайчыннікі ў свеце

ЧАПКО ЯЎГЕН

Чапко Яўген Яўгенавіч (н. 23.07.1962 г., в. Маляўшчына Нясвіжскага р-на Мінскай вобл.), навуковец, грамадска-культурны дзеяч беларускай дыяспары ў Маскве.

Нарадзіўся Я. Чапко ў беларускай сям'і. Бацька, Яўген Мікалаевіч Чапко, паходзіў з Беластоцка. Маці ж, Марыя Мартынаўна Чапко (Сідаровіч), паходзіла з стаўбцоўскай зямлі. Я. Чапко гадаваўся ў мястэчку Гарадзея Нясвіжскага р-на. Пасля заканчэння сярэдняй школы паступіў на філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Пасля, у 1984–1986 гадах, працаваў намеснікам дырэктара і настаўнікам рускай мовы і літаратуры ў сярэдняй школе в. Кліно Чэрвеньскага р-на. У 1989 годзе закончыў аспірантуру пры Інстытуце выкладання рускай мовы ў нацыянальнай школе Акадэміі педагогічных навук СССР (цяпер — Расійская акадэмія адукацыі). Абараніў кандыдацкую дысертацыю па праблемах выкладання літаратуры ў школах Беларусі. Працаваў у прэзідыуме Расійскай акадэміі адукацыі навуковым сакратаром Інстытута развіцця асобы, галоўным навуковым супрацоўнікам лабараторыі этнапедагогікі і этнапсіхалогіі ў названым інстытуце.

З 1996 года да сённяшняга дня Я. Чапко працуе намеснікам начальніка аддзела ў Метадычным цэнтры прафесійнай адукацыі і каардынацыі навуковых даследаванняў Міністэрства ўнутраных спраў Расійскай Федэрацыі. Мае каля 50 публікацый, у тым ліку па праблемах беларусізацыі адукацыі Беларусі, перакладу выкладання няродных для беларускіх дзяцей (рускай і замежных) літаратур і моў на беларускую мову. Я. Чапко з'яўляецца актыўным сябрам Маскоўскага таварыства беларускай культуры імя Ф. Скарыны (з 2000 года — Грамады беларускай культуры). З 1994 года — сябра Рады гэтага таварыства. Падрыхтаваў некалькі нумароў штогадовіка «Шляхам Скарыны». Актыўна ўдзельнічае ў арганізацыі і правядзенні беларускіх вечароў у Маскве. У «Шляху Скарыны» апублікаваў нізку вершаў.

Таіса МІШЧАНКА, Масква.

З думкай пра вечнае

Ігар ВОЙНІЧ (Мінск).

Жыццё ў кантэксце драматычнай эпохі

Гісторыя пакрысе вяртае нам забытыя імяны нашых слаўных землякоў. Адным з такіх быў ураджэнец Віцебшчыны Сільвестр Косаў, які жыў у XVII стагоддзі, самым трагічным стагоддзі нашай гісторыі, калі Беларусь была ўцягнута ў шматлікія палітычныя гульні, царкоўную палеміку, унутраныя і знешнія войны, згубіўшы ў іх ледзь не палову свайго насельніцтва. Сам Косаў у гэтых падзеях адыграў не апошняю ролю. Аднак дагэтуль яго асоба не знайшла належнай ацэнкі ў Беларусі, а таксама Польшчы і Украіне — дзяржавах, да гісторыі якіх ён мае непасрэднае дачыненне. Адной з такіх спроб прадставіць асобу Сільвестра Косава як царкоўнага і грамадскага дзеяча Рэчы Паспалітай стаў выхад кнігі польскага даследчыка беларускага паходжання, які займаецца гісторыяй культуры польскага памежжа, прафесара Універсітэта ў Беластоку Антона Мірановіча.

Імя Сільвестра Косава згадвалася ў шэрагу даследаванняў і публікацый, прысвечаных падзеям узброенай барацьбы казакаў пад кіраўніцтвам Багдана Хмяльніцкага за нацыянальную аўтаномію Украіны, далучэння яе левабярэжнай часткі да Маскоўскага царства ў 1654 годзе і наступнай пасля гэтага вайны Рэчы Паспалітай з Масковіяй 1654–1667 гадоў. Косаў у гэты перыяд займаў высокае іерархічнае месца ў праваслаўнай царкве — кіеўскага мітрапаліта. А паколькі ён выказваўся супраць гвалтоўнай барацьбы казакаў і з'яўляўся прыхільнікам парламентарызму (сродкамі праз сейм), у савецкім гістарыязнаўстве на Косава навесілі ярлык «шальмоўшчыка Хмяльніцкага» і «шляхціца, варажыя руху ўз'яднання Украіны з Расіяй». Гэта меркаванне, выведзенае без уліку многіх падводных камяней дыпламатычнай барацьбы за існаванне праваслаўнай царквы ў Рэчы Паспалітай, і паслужыла прычынай амаль поўнага ігнаравання нашымі гісторыкамі і літаратарамі асобы Косава і яго творчасці, хаця ён, як адзначае Мірановіч, быў не толькі царкоўным іерархам і кіраўніком праваслаўнай царквы, але і вядомым пісьменнікам, палемістам, а таксама палітыкам і рэфарматарам. Менавіта аспекты дыпламатычных і арганізацыйных здольнасцей Сільвестра Косава ў плане абароны незалежнасці Кіеўскай мітраполі ад уніяцтва, а пазней ад маскоўскага патрыярхата, адстойвання правоў праваслаўнага насельніцтва Рэчы Паспалітай, утварэння праваслаўнай патрыярхіі ў Рэчы Паспалітай сталі асноўным аб'ектам даследавання працы А. Мірановіча.

У польскай гістарычнай і культуралагічнай навуцы пытанням паказу эпохі праўлення каралёў Уладзіслава IV і Яна Казіміра — часоў, калі пачаўся «папоп» першай Рэчы Паспалітай — заўсёды ўдзялялася даволі шмат увагі. Варта згадаць працы пачатку XX стагоддзя А. Ябланоўскага, Л. Кубалі, Ф. Рабіты-Гаўронскага, пазнейшых Б. Бараноўскага, С. Лібішоўскага, А. Пшыбося, В. Чаплінскага, Г. Лабуды, О. Гуркі, З. Вуйціка і апошніх гадоў М. Бэндзы, Л. Чэнскага, Е. Дзенгілеўскага, В. Грыневіча, таго ж А. Мірановіча і іншых. Польскія вучоныя шукалі прычыны ўзнікнення войн Б. Хмяльніцкага, вынікаў наступстваў гэтых войн, у розных ракурсах апісвалі падзеі і паказвалі дзеянні галоўных асоб тых часоў. Дадзеная праца А. Мірановіча з'яўляецца не столькі першаадрывчым далёка не апошняй асобой таго часу, колькі рэфлексіяй на падзеі тых часоў, што закраналі жыццё праваслаўных жыхароў Рэчы Паспалітай, у якіх, адпаведна сваёй пасады мітрапаліта, павінен быў непасрэдна прымаць удзел Косаў. Аўтар не ставіў вартых для паказу такой яркай асобы, як Сільвестр Косаў, задач: высветліць яго доволі няясныя генеалагічныя карані, ліквідаваць некаторыя недакладнасці біяграфічных звестак, паказаць шляхі станаўлення Косава як пісьменніка, прааналізаваць яго пісьмовую спадчыну і адукацый-

на-выдавецкую дзейнасць. Таму праца А. Мірановіча можа лічыцца не столькі навуковым даследаваннем, колькі публіцыстычна-папулярна-затаратарскай кнігай, прысвечанай дзейнасці слаўтай гістарычнай асобы. Акрэсленасць даследавання матэрыялу абмяжоўвалася важнейшымі царкоўна-палітычнымі аспектамі дзейнасці Косава. У цэнтры ўвагі — адносіны Косава да Багдана Хмяльніцкага і казацкіх войн пад яго кіраўніцтвам, спроба прыняцця прынцыпова новай царкоўнай уніі на тэрыторыі Рэчы Паспалітай з утварэннем Кіеўскага патрыярхата на чале з дзеючым праваслаўным мітрапалітам, абарона праваслаўя прававымі сродкамі праз сейм і адстойванне незалежнасці Кіеўскай мітраполі.

Прывёўшы найбольш вядомыя звесткі біяграфіі Косава і яго друкаванай творчасці, даследчык слухна звярнуў увагу на раней мала згаданы факт актыўнага ўдзелу Косава ў сінодзе праваслаўнай царквы 1640 года, на якім непасрэдна ім былі выпрацаваны асноўныя палажэнні дзеянняў праваслаўнай царквы, выдзеныя пасля ў так званым «Катэхізісе» Пятра Магілы.

Вялікай цікавасцю вылучаецца раздзел, прысвечаны перыяду знаходжання Косава на пасадзе беларускага епіскапа. Не закранаючы многіх абставін з жыцця царкоўнага іерарха гэтага часу, такіх, як шматгадовыя судовыя справы з уніяцкім біскупам А. Сялявам, крывавае сутычка яго непасрэдных падначаленых з уніяцкім вернікам, канфілікт паміж Косавым і магілёўскім праваслаўным брацтвам і іншае, А. Мірановіч спыняецца на факце дачынення Косава да справы абмеркавання ўвядзення ў Рэчы Паспалітай пасады кіеўскага праваслаўнага патрыярха.

Аспекты абмеркавання кіеўскім мітрапалітам Сільвестрам Косавым і яго папярэднікам па кафедры Пятром Магілам пытанняў магчымага ўтварэння ў Рэчы Паспалітай кіеўскай патрыярхіі не згадваліся ў прысвечаных Косаву папярэдніх публікацыях М. Бяляўскага і І. Саверчанкі, былі завуаліраваны ў грунтоўным даследаванні С. Голубева пра дзейнасць Пятра Магілы і яго папярэднікаў. Гэтае пытанне было пастаўлена толькі ў ананімнай польскай брашуры «Metropolita Sylwester Kosow», выдзенай перад другой сусветнай вайной намаганнямі Гродзенскага праваслаўнага навукова-выдавецкага інстытута. А. Мірановіч, абіраючыся на даследаванні польскіх і эміграцыйных украінскіх вучоных, гэтаму пытанню ўдзяляе самую істотную ўвагу і робіць свае доволі пераканаўчыя ўласныя высновы і заключэнні.

Асноўнае месца ў даследаванні ўдзелена перыяду, калі Косаў стаў кіеўскім мітрапалітам. Яго дзейнасць на гэтай самай высокай царкоўнай пасадзе паказваецца на фоне распачатага Багданам Хмяльніцкім паўстання. Але падзеі большай часткай паказваюцца не скрозь прызму бітваў казакаў з каралеўскім войскам, а праз дыпла-

матычныя стасункі казацкага кіраўніка з каралеўскім урадам, дэпутатамі сейма, у якіх не апошняю ролю павінен быў выконваць Косаў. Многія згаданыя Мірановічам факты для беларускіх і украінскіх гісторыкаў вельмі каштоўныя, бо ў савецкія часы проста замоўчваліся ў нашай гістарыяграфіі. Напрыклад, апублікаванне дакумента праекта ўтварэння новай царкоўнай уніі, якую абмяркоўвалі віленскія праваслаўныя жыхары ў 1648 годзе, або паведамленне пра магчымае наданне шведскім каралём Карлам X Густавам у 1655 годзе Хмяльніцкаму тытула кіеўскага князя (с. 99), ці згадка дакументальна засведчанага факта рабаўніцтва маскоўскімі войскамі ў час вайны 1654–1667 гадоў беларускіх культурных і царкоўных каштоўнасцей, калі па загаду царскага ваяводы Сямёна Шахаўскага ў Вільні са Свята-Троіцкага манастыра было выкрадзена цэла нябожчыка уніяцкага мітрапаліта Іосіфа Вельяміна Ручкага і вывезена ў глыбіню Масковіі (с. 97).

Гісторыя не ведае ўмоўнасцей. Хто ведае, што было б з Беларуссю і Украінай, калі б Хмяльніцкі не распачаў паўстанне ці пасля Пераслаўскай дамовы пражыў крыху больш, уступіўшы ў новы саюз са Швецыяй ці Крымам? Ці які лёс напатак бы унію, калі б Косаву з Магілам удалося ажыццявіць планы ўтварэння кіеўскай патрыярхіі або прыняць новую царкоўную унію, якую ім навязвала рымскае кур'я? Мірановіч называе некалькі прычын, чаму апошняе так і не адбылося. Па-першае, праекты ўтварэння новай уніі з боку католікаў насілі чыста кан'юнктурны характар. А, па-другое, самі католікі баяліся ўзмацнення пазіцыі праваслаўных у палітычных справах. Ды і сам Магіла з Косавым асабліва не жадалі ніякіх новых царкоўна-уніяцкіх утварэнняў.

Абапіраючыся большай часткай на польскія і іншыя замежныя даследаванні, беластоцкі прафесар лічыць, што галоўнай прычынай выбуху казацкага паўстання, акрамя асабістых прычын самога Хмяльніцкага (яго непаразуменне з Чаплінскім), стала рэлігійнае пытанне: казакі паўсталі ў абарону правоў «грэчаскай веры» і за ліквідацыю уніі. Праўда, пра існаванне іншага, прынятага ў нашай гістарыяграфіі погляду (разв'язанне праблем казачтва) таксама ёсць кароткае паведамленне. З выведзенай А. Мірановічам прычыны паўстання Хмяльніцкага вынікала, што галоўнае месца ў вырашэнні гэтай праблемы павінна належаць таму, хто вымушаны быў яго непасрэдна займацца як кіраўнік царквы: мітрапаліт Сільвестр Косаў. Аднак дакументальныя крыніцы пра яго непасрэднае ўдзел збераглося мала. Даследчыку прыйшлося перагартваць вялізны пласт гістарычных матэрыялаў, каб вылучыць тое, што можа датычыцца дзейнасці Косава. У гэтым накірунку ўсё зроблена бездакорна, аднак у распевадах пра акалічнасці паўстання Хмяльніцкага губляецца сама постаць Косава. Часам, чытаючы частку кнігі «Кіеўскі мітрапаліт», пачынаеш думаць, каму прысвечана даследаванне: Косаву або паўстанню Хмяльніцкага? З 54 старонак гэтай часткі (роўна палова даследавання) асоба мітрапаліта або падзеі, якія разгортваліся непасрэдна вакол яго, упамінаюцца шэсць разоў:

1. Неаднаразова згадваецца, што казакі прадавы ў знаходзіўся пад значным уплывам Косава (с. 75), у сваіх граматах каралём Уладзіславу IV і Яну Казіміру — Заканчэнне на 6-й стар.

Присутнасць беларускай культуры ў свеце

Беларуская серыя французскага выдавецтва

Сапраўдны бум у французскім беларусазнаўстве адбыўся з пачаткам выдання серыі кніг "Беларуская калекцыя" ў парызскім выдавецтве "L'Harmattan".

Пачалася яна з кнігі Ігара Лялькова "Агляд палітычнай гісторыі Вялікага княства Літоўскага" (2000). Сярод наступных выданняў — кніга Алены Лапатнёвай "Беларусь: мізансцэны ўлады", выданне пад рэдакцыяй Аляксандры Гужон, Жана-Шарля Ляльмана і Віржыні Шыманец "Хронікі пра сучасную Беларусь" і ўспаміны жонкі першага пасла Францыі ў Беларусі Ані Жаліф "Беларуская прыгода".

Самае белетрыстычнае з гэтых трох выданняў — эсэ А.Жаліф. З думкай пра вечнае

Стварэнне французскага пасольства "на голым месцы" апісваецца аўтаркай як незвычайная прыгода. У вачах беларусаў прыбыццё дыпламатаў надавала рэальную афарбоўку незалежнасці краіны. Пяць гадоў знаходжання ў Мінску пакінулі добрае ўражанне ў мадам Жаліф, і яна не хавае сваёй сімпатыі да Беларусі. Будучы па адукацыі спецыялістам у палітычных навуках, спадарыня Жаліф не цураецца ў кнізе і палітычнага аналізу беларускай сітуацыі, але найперш глядзіць на

рэчаіснасць вачыма жанчыны. Чытаючы яе кнігу, нібы вяртаешся ў пачатак 90-х, але бачыш Беларусь пры гэтым вачыма іншаземца.

Іншыя кнігі — навуковыя. У прадмове да кнігі А.Лапатнёвай, парызскай даследчыцы беларускага паходжання, французскі навуковец Ален Блюм піша: "Кніга прапануе для гісторыкаў і палітолагаў, якія сёння ўсё больш цікавяцца формамі ўлады і кіравання, каб зразумець прыроду пэўнай нацыянальнай гісторыі..."

"Хронікі пра сучасную Беларусь" складаюцца з артыкулаў розных аўтараў, якія працуюць у розных галінах навукі і чый даследчыцкі інструментарый істотна розніцца. Напрыклад, у раздзеле "Гісторыя" друкуюцца артыкулы "Беларусь, множная гісторыя" Бруна Дрвескі, "Даследаванне ўяўленняў пра гісторыю

ў Беларусі" Алены Лапатнёвай і "Адраджэнне яўрэйскай гістарыяграфіі ў Беларусі: між гісторыяй і памяццю" Клер Лё Фоль. У раздзеле "Чарнобыль" — "Чарнобыльская катастрофа і здароўе" Мішэля Фэрнэкса, "Адказнасць Захаду за ўплыў чарнобыльскай катастрофы на здароўе жыхароў Беларусі, Украіны і Расіі" Бэлы Бэльбэк, "Жыццё ў забруджанай зоне, або Парадоксы кіравання рызыкай" групы аўтараў.

З'яўленню серыі спрыялі Аляксандра Гужон і Віржыні Шыманец, нашчадкі беларускіх эмігрантаў, маладыя французскія навукоўцы. Іх жа намаганнямі выдаюцца "Беларускія перспектывы", дзе прадстаўлены палітыка, эканоміка, культура, экалогія, друкуюцца рэцэнзіі, бібліяграфія. Ужо пабачыла свет 29 нумароў гэтага бюлетэня.

Выдавецтва "L'Harmattan".

Ад нас адышлі

ЗОРА КІПЕЛЬ

Са Злучаных Штатаў Амерыкі прыйшла сумная вестка: скончыўся зямны шлях Зоры Кіпель, спадарожніцы жыцця і вернай памочніцы Вітаўта Кіпеля, які ўжо доўга з'яўляецца дырэктарам Беларускага інстытута навукі і мастацтва ў Нью-Йорку. Аднаго гэтага, мабыць, было б дастаткова, каб яе імя засталася ў гісторыі беларускай дыяспары. Аднак яна таксама была шматгранным навукоўцам, пакінула ўласны след у гісторыі беларускага літаратуразнаўства. Яе пераклад на англійскую мову беларускага "Трышчана" стаўся ў 1988 годзе сенсацыяй. Яе артыкулы, прысвечаныя гэтаму твору і іншым творам старога беларускага літаратуры, сёння вядомыя шырокім колам беларускіх і замежных даследчыкаў. Прыгадаем, што З. Кіпель стаяла ля вытокаў Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў. Яна ўдзельнічала ва ўстаноўчым сходзе нашай асацыяцыі (1991), наступных кангрэсах, канферэнцыях, часта друкавалася ў беларускіх выданнях.

Прыгадаем таксама некаторыя найбольш істотныя моманты жыццявага шляху З. Кіпель. Яна нарадзілася 1 ліпеня 1927 года ў Мінску ў сям'і журналіста і пісьменніка Лявона Савёнка, аўтара многіх мастацкіх твораў, і настаўніцы Апаляні Савёнкай, якая склала некалькі школьных падручнікаў. Сям'я Савёнкаў падтрымлівала сяброўскія сувязі з Янкам Купалам і яго жонкай Уладзіславай Луцвіч. Лёс склаўся так, што ў 1944 годзе Савёнкі пакінулі Беларусь, выехалі ў Германію. У 1948 годзе З. Кіпель закончыла беларускую гімназію імя Я. Купалы ў Міхельсдорфе і тады ж паступіла на медыцынскі факультэт Цюбінгенскага ўніверсітэта. Потым змяніла накірунак вучобы і ў 1955 годзе закончыла хімічны факультэт Любэнскага ўніверсітэта, які мае вялікія заслугі ў адукацыі беларускай дыяспары. Тады ж эмігрыравала ў ЗША, дзе зноў памяннала сваю спецыяльнасць. У 1966 годзе закончыла бібліятэчны факультэт Ратгерскага ўніверсітэта і стала працаваць у Нью-Йоркскіх публічнай бібліятэцы (у 1981-1991 гадах — намеснік загадчыка славянскага аддзела гэтай бібліятэкі). Калі цяпер хтосьці захоча ў Амерыцы знайсці кніжку, выдадзеную ў Беларусі або прысвечаную Беларусі, ён найперш кіруецца ў гэтую бібліятэку і карыстаецца багатым фондам, сабраным стараннямі спадарыні Зоры і Яе паплекнікаў. Яшчэ раз, ужо будучы вядомай у свеце, Яна рашыла пашырыць свой навуковы круггляд і ў сталым узросце паступіла на факультэт параўнальнага літаратуразнаўства таго ж Ратгерскага ўніверсітэта.

Відаць, пералік усіх навуковых прац З. Кіпель выйдзе за рамкі некролага. Таму адзначым найперш тое, што сказана пра Яе ў шостым томе біябібліяграфічнага даведніка "Беларускі пісьменнікі": "вучоны-хімік, літаратуразнавец, перакладчык, публіцыст, бібліятэказнавец, грамадска-палітычны і культурны дзеяч, кандыдат навук бібліятэказнаўства (1966) і літаратуразнаўства (1986)".

Наколькі я памятаю з двух сваіх знаходжанняў у Нью-Йорку, з сустрэч на самых розных канферэнцыях, Яна годна і гожа прадстаўляла беларускую дыяспару і асацыяцыю, была ініцыятарам і рэалізатарам многіх грамадска-культурных ініцыятыў. І, безумоўна, без Яе цяжка будзе працаваць Беларускаму інстытуту навукі і мастацтва. Але ж там, наколькі я ведаю, пачынаюць дзейнічаць Яе вучні, прадстаўнікі апошняй хвалі беларускай эміграцыі ў Амерыцы.

Адам МАЛЬДЗІС.

Ігар ВОЙНІЧ (Мінск).

Жыццё ў кантэксце драматычнай эпохі

Пачатак на 5-й стар.

ўлічваў прапановы мітрапаліта (с.39-40, 52) і нават фармуляваў свае думкі пры яго дапамозе (с.58, 76).

2. Даследчык гаворыць, што ў яго няма інфармацыі, ці ведаў Сільвестр Косаў пра размовы праваслаўных віленскіх жыхароў на конт новай царкоўнай уніі (с.46, 51).

3. Сільвестр Косаў разам з ерусалімскай патрыярхам Паісіем вітаў Хмяльніцкага пасля яго першых перамог над каронным войскам пад Жоўтымі Водамі і Корсунем у Кіеве каля Залатых брам (с.53). Бо Хмяльніцкі пажадаў, каб яго з Аленай Чаплінскай вячаў сам патрыярх. Потым казацкі гетман выкарыстаў Паісія як пасрэднага сваёй дыпламатычнай місіі ў Маскву, куды патрыярх хадзіў па грошы на ахову труны Хрыстова.

4. Найбольш добра паказана падзея, калі Сільвестр Косаў у канцы 1649 — пачатку 1650 гадоў знаходзіўся ў Варшаве, дзе меў шэраг патрэбных палітычных сустрэч, аб чым паведамлялі папскі нунцыі Ян дэ Торас (с.54), казацкі летапісец Р.Грабянка і літоўскі канцлер Альбрэхт Станіслаў Радзівіл (с.67-68). Паводле Збораўскай дамовы 1649 года кіеўскі мітрапаліт павінен быў атрымаць дэпутацкае месца ў сейме. Але гэтым правам яму так і не суджана было скарыстацца. Пратэсты часткі каталіцкіх і уніяцкіх дэпутатаў, нягледзячы на пераканаўчыя аргументы кароннага канцлера Юрыя Асалінскага (с.66), зрабілі ўсё магчымае, каб Сільвестр Косаў не змог прысутнічаць на пасяджэнні, і мітрапаліт, як паведамлялася ў летапісе Рыгора Грабянкі, з Варшавы "ад'ехаў дамоў, пакінуўшы палякам бяду і наступнае вялікае кровапраліццё". Аднак, як расказаў у сваіх успамінах канцлер А.Радзівіл, Косаў, згодна з волевыяўленнем караля, сустракаўся з некаторымі ўплывовымі і найбольш прагматычнымі палітыкамі, дзе вырашыў некалькі патрэбных для праваслаўных жыхароў краіны спраў. Адною з найважнейшых было складанне каралеўскага ўніверсала ад 12 студзеня 1650 года "Сеймавая апрацацыя правоў і волевыяўленнем караля рускага народа", які, на жаль, так і не быў уключаны ў рэестр зацвярджаемых сеймам дакументаў (с.69).

Збораўскае пагадненне, такім чынам, было сарвана сеймам і тым самым развязала рукі Хмяльніцкаму для новых дзеянняў. Раз'юшаныя казацкі хацелі было спagnaць сваё незадавальненне на кіеўскім ваяводзе дэпутате сейма Адаме

Кісялю, але самасуду не даў адбыцца ўсё той жа Косаў з Хмяльніцкім.

5. Сільвестр Косаў, які знаходзіўся ў закладзе ад дэпутатаў сейма, выступаў за мірнае вырашэнне канфлікту паміж Хмяльніцкім і каралеўскім урадам (с.77). За гэта Савецкая гістарыяграфічная навука і лічыла Косава ледзь не здраднікам украінскага народа.

6. Косаў у час паўстання Хмяльніцкага асабіста выступіў у абарону праваслаўных брацтваў, цэркваў і манастыроў, на якія абрушылі свой гнеў католікі Рэчы Паспалітай (с.80).

Адною з такіх спраў была барацьба за захаванне "даўніх правоў і прывілеяў" кіеўскай мітраполіі з маскоўскім патрыярхам Ніканам, які, парушыўшы старадаўнія царкоўныя традыцыі, самачынна абвясціў сябе "патрыярхам Вялікай, Малой і Белай Русі" (с.96), хаця беларуская епархія з моманту ўтварэння заўсёды падпарадкоўвалася кіеўскаму мітрапаліту, а той намінальна — канстанцінопальскаму патрыярху, бо нават у тытуле падпісваўся "экзархам канстанцінопальскага патрыярха" (ёсць дзе падумаць над юрыдычнымі аспектамі апалагетам утварэння сучаснай беларускай аўтакефальнай праваслаўнай царквы).

У гэтай главе таксама згадваецца сутычка Косава з маскоўскімі стральцамі на чале з ваяводам, якія самачынна імкнуліся разгарнуць на царкоўных землях пазіцыі для габудовы фартыфікацыйных узмацненняў. Гэтае дзеянне варта было б даследчыку паказаць больш падрабязна, бо яно вельмі моцна характарызуе Косава як бездакорна юрыдычна пісьменную асобу (нездарма яго бацька, дзед і прададзед мелі самае непасрэднае дачыненне да судовай справы). Карыстаючыся сваёй духоўнай уладай, мітрапаліт выступіў супраць гвалтоўных дзеянняў маскавітаў, а пасля ў лісце да маскоўскага цара Аляксея Міхайлавіча пераканаўча абгрунтаваў доказы правільнасці сваіх паводзін, спаслаўшыся на тое, што ваявода Куракін, згодна са старажытнымі звычаямі, не прадстаіў яму пісьмовага царскага загаду аб пабудове "твердыні града на цэрковной земле".

На апошніх старонках даследавання А.Мірановіча сустракаюцца вядомыя польскім гісторыкам даволі цікавыя (для беларусаў) гістарычныя паведамленні, якія зноў жа вядуць чытача да ілюзій тыту, што было б з Беларуссю, калі б не

памёр (або быў атручаны) "геній вайны" (выраз даследчыка роду Радзівілаў С.Мацкевіча) і самыя знамы патрыёт ВКЛ і сепаратыст таго часу віленскі ваявода і палявы літоўскі гетман Януш Радзівіл (адзін з яго намаляваных партрэтаў ёсць у Дзяржаўным мастацкім музеі Беларусі). 20 кастрычніка 1655 года Радзівіл разам больш чым з 1100 прадстаўнікамі шляхты і каталіцкага духавенства падпісаў у Кейданах пагадненне са шведамі аб пераходзе ВКЛ пад іх пратэктарат (с.101). Тым часам Варшава, падпісала з Масквой пагадненне выступіць разам супраць шведаў і іх саюзнікаў. Беларусь, такім чынам, вымушаны былі ваважаць у розных арміях за чужыя інтарэсы...

У заключэнне А.Мірановіч падвёў вынікі дзейнасці Сільвестра Косава на пасадзе мітрапаліта. Пры яго жыцці выйшла некалькі дзясяткаў кніг, што было недаарэальна мала ў адносінах да папярэдняга дзесяцігоддзя або дваццацігоддзя. Аднак часы знаходжання Косава на кафедры кіеўскага мітрапаліта прыйшліся на самыя "бурлівыя гады войн і палітычнай сумятні, якія завяршыліся канчатковым падзелам кіеўскай мітраполіі". Сам мітрапаліт апынуўся заложнікам палітычнага непараўмення праваслаўных з урадам Рэчы Паспалітай, шукання выбару лёсу украінскага народа, сярод якога ён жыў у апошняй дзесяцігоддзі, і таму ўсё, што Косаў змог у дадзенай сітуацыі зрабіць, — гэта ахова старажытных правоў праваслаўнай царквы на тэрыторыі Беларусі і Украіны і недапушчэнне яшчэ большага гвалту супраць тых, чые душы ён узяў пад сваю пастырскую апеку як найвышэйшы царкоўны іерарх.

Завяршаючы развагі аб кнізе А.Мірановіча, скажам, што яна, безумоўна, з'яўляецца каштоўным укладам у медыевістычную частку нашай гісторыі з яе шматпакутнымі і слаўнымі дзеячамі, чые таленты яшчэ доўгія гады прыйдзецца даставаць з небыцця некалькім пакаленням навукоўцаў. Фактам свайго з'яўлення кніга польскага прафесара пра нашага земляка павінна стымуляваць нашых даследчыкаў да рэалізацыі сваіх патэнцыялаў. І гэтым варта вучыцца на прыкладзе Сільвестра Косава, які, нягледзячы на аб'ектыўныя і суб'ектыўныя цяжкасці, заўсёды імкнуўся выйсці пераможцам з самых, здавалася б, неверагодных абставін.

НЕСЦІ СВОЙ КРЫЖ...

Луген ЛЕЦКА.

Мне нялёгка даліся некалькі прынагодных слоў да чарнобыльскай нізкі вершаў Міколы Мятліцкага. Апапоўвалі, заклісталі думку і душу пачуцці распачы, болю, шчымлівай трывогі. Мікалавы творы абудзілі міжвольныя згадкі пра падзеі больш чым дваццацігадовай бытнасці, калі ў складзе прадстаўнічай дэлегацыі Саюза беларускіх пісьменнікаў, да якой былі далучаны і славуцы, а на той час і надзвычай папулярныя ў народзе купалаўскія артысты светлай памяці Лілія Давідовіч і Генадзь Гарбук (выканаўцы галоўных ролей у п'есе і тэлеспектаклі паводле рамана І.Мележа "Людзі на балодзе"), мы трапілі на радзіму Івана Паўлавіча, які не дажыў пяці гадоў да юбілейнай даты, каб адзначыць шасцідзясятыя ўгодкі айтарна шырока вядомай на ўсім абшары колішняга СССР "Палескай хронікі". Тады я ўпершыню не толькі на поўныя грудзі ўдыхаў водар разлеглых палескіх прастораў, на душу радаваўся раскашаванню прыроды пайднёвай Беларусі, але і на душэўным, эмацыянальным шчымленні ўспрымаў шчодрасць, шчырасць і нейкую дзіцячую безабаронную непасрэднасць людзей тутэйшага краю,

Мікола МЯТЛІЦКІ

ПЕРАПЁЛКА

У краі маім, дзе маркоцце сну,
Дзе ветру ў росах золка,
Жыта шукае якую вясну
І не знаходзіць ніяк
Перапёлка.

То смутна кінецца ў бок адзін,
То ў бок другі скіруе лёт —
Толькі бильнэг,
Толькі палын,
Толькі калючы іржавы дрот.

Сядзе змарнела на куст лазы,
Так не знайшоўшы нічога.
Сцюціцца зыркае іскра слязы
З вочка яе малага.

Выблісне яра над вёскай зара,
Ўзрушыцца голас гromу.
Так і лятае,
Сваё "жаць пара"
Не абраніўшы нікому.

Я прыйшоў: глухія хаты,
Вокнаў выбітыя шыбы.
Крык драча ў лазе дзяркаты,
І аблок над шляхам глыбы.

Шум ігрушы на падворку
Разліваецца паныла.
Я стаю. Вяду гаворку
З тым, што тут адгаманіла,

Што на далечы — былое —
Ажывае галасамі.
Неба тое, сонца тое
Над палямі, над лясамі.

І бильнэг — з мяжы калішняй
Падступіўся да парога.
Хмеліць лета вішняй вішняй.
Вішняй выспела трывога.

Горкне доля ў шырах поля.
То збярэ насенне тое,
Што пасеяла нядоля?
Поле вечнасці — пустое.

І няма, няма працягу
Ў нікуды.

Тут мёртва стыне,
Спарадзіўшы думак смагу,
Лёсу чорная пустыня.

Суседка скіне вязанку з пляча,
Гляне, поўная ўтомы.
Прывяла на двор —
душой прывячай —
Рыжае сонца саломы.

якія, як і ў раманах Івана Мележа, гэтак жа пшчотна і спейна вымаўлялі сваё кеб, було, мамо, тато...

Там, на ўрачыстасцях, я ўпершыню пабачыў Міколу Мятліцкага, які нарадзіўся недалёка ад мележаўскіх Глінішчаў у хойніцкай вёсцы Бабчын. Ведаў Міколу на публікацыях у перыядыцы і па кнізе "Абеліск у жыцце", якая тады толькі што выйшла. Матывы яго творчасці былі падкрэслена аптымістычнымі, узнісла-радаснымі, захопленымі-ўслаўляльнымі, але часам і маркотна-тужлівымі, выкліканымі найперш згадкамі пра мінулыя вайны і яе ахвяры. А шчэ паэтва творчасць, як, дарэчы, не толькі яго земляка, але і сваяка, празаіка Барыса Сачанкі, была моцна прывязана, а дакладней, знітавана з рэаліямі, мікрасветам роднага краю, якому на той час, здавалася, нічога не прарочыла бяды і няшчасцяў...

Пасля тых дат прайшло пяць гадоў, і ў 1986 годзе ўся Беларусь скаланулася ад нечуванай катастрофы. Гора, якое абрынулася на наш народ, можна было параўнаць хіба што з трагічнымі падзеямі мінулай вайны. Як і яна, Чарнобыль пачаў вызначаць на цэлы гістарычны прамежак часу новае ле-

тазлічэнне існавання нацыі да і пасля гэтых лёсавызначальных трагедый. Алошняя, "мірная", перайначыла жыццё Мікалавых пабрацімаў-вяскоўцаў, родных і блізкіх яму людзей, якіх ад старога да малага павысялялі з забруджаных, неспрыдатных для жыцця тэрыторый. Але колькі пакут, колькі бяссонных начэй і плачу гэта каштавала, якія незагойныя рубцы пакінула на людскіх душах?!

Творчасць Міколы Мятліцкага да і пасля Чарнобыля — прыцыпова розныя і адрозныя паэтычныя з'явы. Яе глыбокае прафесійнае прачытанне ў нашай крытыцы і літаратуразнаўстве — яшчэ наперадзе. Як і адкрыццё праз трагедыю слова трагедыі нацыі, але ўжо не ў арыгінале, а праз пераклады на іншыя мовы. Хацелася б спадзявацца, каб сусветная беларуская грамадскасць паспрыяла гэтаму...

Сам паэтычны свет, лад і вобразнасць вершаў Міколы Мятліцкага вельмі ўжо семнаццаці гадоў не тыя, што былі раней, у пару веснавой сонечнай юні. Яны істотна адрозніваюцца ад вобразнага паэтычнага свету тых творцаў, якіх чарнобыльская трагедыя не закранула. Тое, што адбылося на беларуска-ўкраінскім памежжы і

цяжкім атрутным радыяцыйным пылам засыпала амаль траціну Беларусі, не ўкладваецца ў звыклы распарадак, вывераны вякамі ход і лад чалавечага, а калі шырэй, то і ўвогуле ўсяго прыроднага жыцця. Паказаць трагедыю асобнага чалавека, а праз лёс пакарабачанай радыяцыйнай душы лёс усяго шматпакутнага беларускага народа і выпала на долю Міколы Мятліцкага. Якім бы цяжкім ні быў гэты крыж — яго трэба несці...

Глядзіш, ад зіхоты тае замёр,
Сцёблы бліскочучы, як промні...
Гады прамінулі,
А Варын двор
Па золаце гэтым помніш.

Калыша быллё падаўна тут зло.
Пагасла хаціны ваконца.
Ды вочы заплюшчу: і —

узышло

Рыжай саломы сонца.

Не ў ядзерных промнях —

каля жытла

У лета спелага чарах

Сталіць, па сцещы жыцця

прыйшла,

З вязанкай саломы Вара.

ВУЧЭННІ

Гвалтоўна, спешліва, сурова
Іх паднялі сярод начы.
Загадае шапнулі слова.
І зарыкалі цягачы...

Усім далі рыдлёўкі ў рукі,
Пахмельны спірт — на дно баклаг.
Добраахвотна, без прынуці,
Тушыце ядзерны ачаг!

Крывей шугалі небасхілы —
Рыдлёўка грунт сыры дзяўбе,
Нібы дачасныя магільны
Капаюць, змоглыя, сабе.

Не трубяць праўды адвакаты,
А толькі маткі слёзы льюць.
Ды ў безвыходнасці салдаты
У мёртвых вёсках шыбы б'юць.

Малюнак Вячаслава Ігалеўскага

Пяць месяцаў у цэзіевым брудзе
Жылі маёй гаротнай вёскай людзі:
Садзілі бульбу і палолі грады,
Былі шчаўне, сырадою рады
Ды на салдат сцярожка пазіралі,
Што стрэхі з хат

закінутых здзіралі.

І магарыч давалі адмысловы,
Каб "трасцы той" не паказалі

дровы,

Каб як мяльчэй капалі грунт

ля хаты

Салдацкія увішныя лапаты,
І думалі услед з прыжмурам вока:
"Адгэтуль радыяцыя далёка!"

Ставала веры і трывучай сілы,
Аб чым гавораць
На кладах магільны...

ВЫГНАННЕ

У покрыве ночы самотна яны
Ступілі на долі азмрочаны шлях,
Пакінуўшы ў полі цяпло баразны,
Панёшы зямное цяпло
ў мазалях.

Пуцінай выгнання —
да ўтомы душы
Ім крочыць і крочыць ад лёсу
наўзбоч.

Ім памяці гойнай касцёр
варушыць,
Адчаем сляпіць зледзянелую ноч.

Як жорстка і люта дарогай
зямной
Вядзе іх, бяздомных,
абрынуты здзек.

Як хіжа і глуха маўчыць
за спіной
Іх болям абпоены ядзерны век.

І там, дзе аблокаў
зіхвоціцца бель,
Над краем выгнання чароды

вядзе,
Пратрубіць астатняй журбой
журавель —
І сэрца балесна ўзарвецца
ў хадзе.

ТАНЕЦ

На сцэне хойніцкай раённай
Абцасаў гульні перабор:
Гарэзна, шырака, натхнёна

Ўзлятае танец, як віхор.

Ды рытму выбітага прага
Тугой агорнецца густой,
Нібы на даху саркафага,
А не на сцэне танец той.

І ўжо ўваччу туман імгліцца.
Глядзіш затоена, сасмяг.
Дыхнуць баішся: праваліцца
Пад танцам здатны "саркафаг".

О, веку жорстка бялячкі!
Працяты вамі зрок і слых.
Танцуйце, юныя зямлячкі.
Я утрымаю вас, малых.

Кладу дазіметр на магільны мамы —
Палошаць слых
адчайныя шчаўчкі.

І лічбаў бег пакажа ў раз які:
Тут могількі чарнобыльскае
драмы!

Рэнтгенамі прашытая, цяпер
Ляжыш ты, мама, глыбака
У спратах...

А час з ашчэрам,
як драпежны звер,
Вандруе згубай ядзернай
па хатах...

Ведаю, што хутка рухне хата, —
Дах садраны ветранай гульбой.
Згорблена, нібыта вінавата,
З цемры паўстае перад табой.

Волкі дух пацёклае тынкоўкі,
Столь стачылі пляйстрамі
дажджы.

Шэры цень пакінутай ватоўкі:
Рукавы — распяцце на крыжы.

Вокны паразбітыя асели,
Патанулі ў рослым палыне.
Тут гуло калісь маё вяселле —
Падышло, каб "горка"
крыкнуць мне!

Я стаю ў паўзмроку адвечорка,
Хмурыцца сляпуча неба шкло.
Палынам ківая згодна — горка,
Горка, як ніколі не было.

КАМОРА

Кублы, галодныя пузачы,
Зяхаюць вяла:
Чакаюць і днём, і ўначы
Таўшчэчы сала.

Скрыня — вынялі палатно,
Ды не забралі з сабою.
Ляжыць, разматанае, яно
Лёсу сучомам.

Бочкі, дзе бялела мука,
Вычарпаная рукой,
Знудзіліся гадамі чакаць
Гаспадыню з пасмай сівой.

Ступа з таўкачом не ўцяча.
Быццам літасці просіць —
Ў куце, забытая ўсімі, таўча
Памяці проса.

Грудзі сцінае мне, чужаку,
Затхласці холад волкі.
Віснучы пад бэлькаю на цвіку
У павуцінні
Зёлкі.

Я крок зрабіў —
і ўсё ступіла ўслед:
Асфальтам чорным

грукалі-ішлі
Хаціны ў хустках

пашарэльых стрэх,
Рыпучыя, як старасць, жураўлі
І топаль з-за гароду —
жвавы дзед —
Карэннем шоргаў па сырой зямлі.

Я чуў іх рух магутны за спіной,
Яны ішлі ўпэўнена за мной.

Я дыхаў ледзь, баяўся азірнуцца,
Усцешыцца ад іхняе хады,
Бо знаў адно: прыпынішся, тады
Застыгнуць ім і болей не
скрануцца —
Павек застацца зонаю бяды...

Прымай жыццё —
вышэйшы Божы дар.

Глухі нябыт няспынна
круціць жорны.

Трагедыя на катаў і ахвяр
Ва ўсе часы вядуць падзел
свой чорны.

Жахаючы сышоўшы да цябе,
Устаў прагрэс над светам,
быццам кара.

І ты ў ягонаі атамнай гульбе
Чарнобыля — смяротніка ахвяра.

Астатні след пакінуўшы ля хат,
Ты праклінаеш цень бяды
злавечы,
Пытаючы адзіна: хто твой кат?
І ўсведамляеш: геній чалавечы!

захавай традыцыю

ГОЛА ВОЛЬГІ САЦЮК

Не так даўно газета ўжо пісала пра залацінку са «Скарба» Вольгу Сацюк. Апантаная любоў да песні, умненне тонка адчуваць музыку, гарэзлівасць, але хутчэй за ўсё — прыхаваная самабытнасць пры выкананні народных песень — усё гэта жыве ў ёй у вялікай суладнасці. Як выканаўца песень яна ўжо мае свой вопыт выступлення на сцэне, нягледзячы на тое, што дзяўчынцы ўсяго толькі дзевяць гадоў.

Калі бачыш, што праз «песню матчыну» не парываецца сувязь пакаленняў, жыве спадчына ў народзе, святлей становіцца на душы. Не выпадкова звонкі і мелодычны голас Волечкі Сацюк, да таго ж маленькай прыгажуні, вельмі спадабаўся беларускаму гурту «Палац». Вынікам гэтага супрацоўніцтва стаў музычны падарунак дзяўчынцы — беларуская песня «Дзеўка-сямілетка» ў арыгінальнай апрацоўцы. У рэпертуары В.Сацюк зараз больш дзясці песень, чатыры з іх увайшлі ў кампакт-дыскі і запісаны ў польскім горадзе Любліне. Вядомыя беларускія выканаўцы Аляксандр Ціхановіч і Ядвіга Паплаўская некалькі песень у выкананні Вольгі таксама ўключылі ў свой кампакт-дыск.

— Крыху больш трох гадоў было Волечцы, калі яна ўпершыню выйшла на сцэну з беларускай народнай песняй «Ляпці», — расказвае мастацкі кіраўнік Ірына Чырун. З той пары яна заўзятая і пастаянна наведвае рэпетыцыі Кобрынскага Дома творчасці юных.

Дзяўчынца з вельмі музыкальнай сям'і. Калі яны жылі ў Гомелі, то ў іх было нават тры «Талісман». 15 гадоў назад бацькі пераехалі з Гомельшчыны жыць у Кобрын, але і зараз шмат гастралююць з ка-

лектывам «Скарб». Неаднаразова былі ў Францыі, Англіі, Шатландыі, Расіі. Як і ў дачка, даносяць выразны славянскі-аптымістычны настрой беларускіх народных песень да слухачоў у замежжы.

Жанравы аспект і змест песень выразна падкрэсліваецца з густам і выдатна зроб-

ленымі сцэнічнымі касцюмамі. А мадэльер і візажыст гэтай маленькай салістка яе маці — Сузанна Анатольеўна, па спецыяльнасці, дарэчы, настаўнік матэматыкі. Бацька Алег Віктаравіч віртуозна валодае скрыпкай. І вось гэтая самабытнасць, улюбёнасць у народную песню перада-

юцца таленавітым парасткам — дзецям.

Першыя крокі — самыя важныя. Дзе б яны ні рабіліся. Па характары і тэмпераменту Вольга застаецца натхнёнай выканаўцай і танцоўшчыцай. У інтэрв'ю вашаму карэспандэнту Вольга паведала, што летась галоўнай рэдакцый дзіцячых праграм Грамадскага расійскага тэлебачання была запрошана на адборачны тур праграмы «Ранішня зорка»...

— Што дапамагае так цвёрда і ўпэўнена трымацца на сцэне і да таго ж умела імправізаваць песенную кампазіцыю?

— Магчыма тое, што раней наведвала танцавальны гурток, але з-за вялікай нагрукі давалося выбіраць адно з захапленняў — спевы.

— Якія з песень падабаецца выконваць і дзе найбольш удзячныя глядачы?

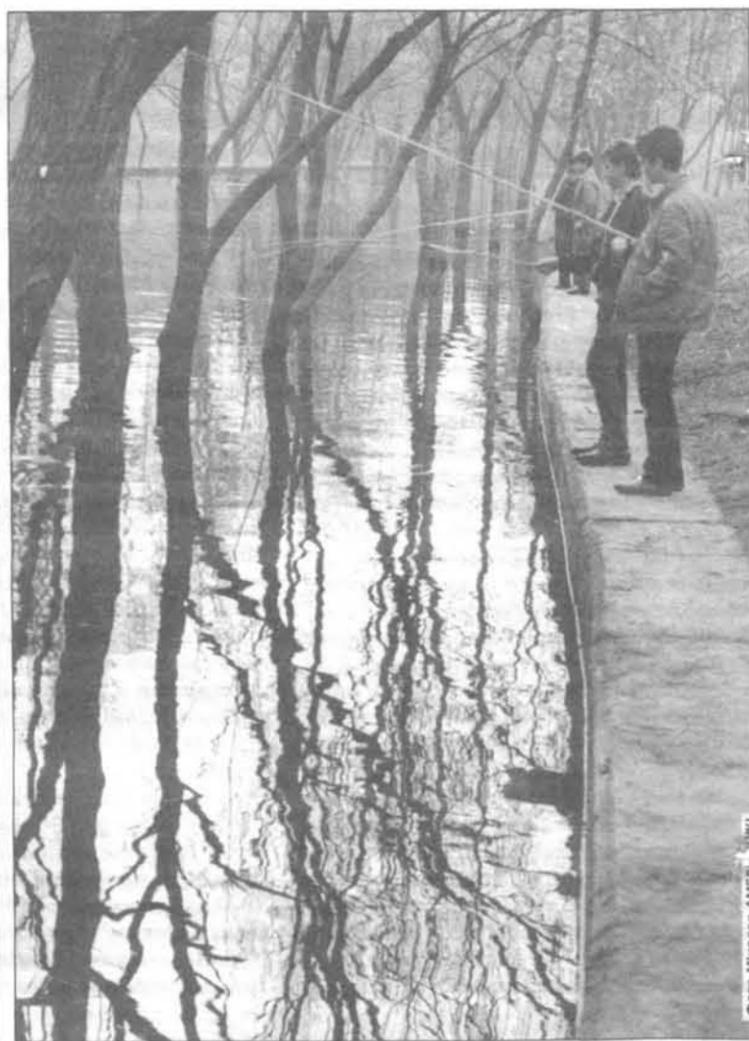
— Вядома ж, «Дзеўку-сямілетку», «Ой, долам, долам», але асобныя песні мне падабаецца выконваць з падтанцоўкай групы «Непаседы» з горада Высокае.

В.Сацюк некалькі гадоў назад стала ўладальніцай прыза сімпатый глядачоў на тэлеконкурсе «Усе мы родам з дзяцінства», у 2001 годзе поспех быў і на рэспубліканскім фестывалі «Зямля пад белымі крыламі». А вось 2002 год прынес Вользе сапраўдны падарунак. У жніўні ў Львове на міжнародным конкурсе «Міні Міс Свету-2002» яна атрымала тытул «Віцэ-міні Міс Свету», была ўдзельніцай Дзён беларускай культуры ў час «Славянскага базару-2002 у Віцебску». І стала дыпламантам і лаўрэатам шэрагу іншых конкурсаў і фестывалей.

НА ЗДЫМКУ: дыпламант і лаўрэат рэспубліканскіх і міжнародных конкурсаў і фестывалей, «Віцэ-міні Міс Свету-2002» Вольга САЦЮК разам з бацькам у час выступлення.

Пётр ЖЭБРАК.

стол-кадр

Рыбалка — заўсёды задавальненне.

кіно

«БЕЛЫЯ РОСЫ»

ФЕСТИВАЛЬ АДНАГО ФІЛЬМА

У красавіку Саюз кінематаграфістаў Рэспублікі Беларусь запрасіў кінаамагатаў на творчую сустрэчу са стваральнікамі кінафільма «Белыя Росы». Яна прайшла ў актавай зале Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка. Нягледзячы на тое, што студэнты практычна аднагодкі з фільмам, на дваццацігадовы юбілей ўсімі любімай жыццёвай камедыі сабралася поўная зала. Адбылася творчая сустрэча са сцэнарыстам А.Дударавым, рэжысёрам І.Дабралюбавым, артыстамі Г.Гарбуком, М.Пятровым, В.Грыцэўскім, А.Бяспалым і іншымі. Прышлі падтрымаць калег стваральнік фільма «Бацькі і дзеці» Вячаслаў Нікіфарай і кіраўнік Саюза кінематаграфістаў Ігар Волчак. У час сустрэчы шмат цёплых і добрых слоў было выказана камандзе, якая працавала над фільмам.

Чаму стужка называецца «Белыя Росы»? Вельмі проста, як растлумачыў Дударай: «У Расіі жылі велікаросы, на Украіне — маларосы, а на Беларусі — беларосы». Значыць, гэты фільм пра нас, простыя і адначасова складаныя адносіны паміж людзьмі.

Зараз не верыцца, што, калі Дударай напісаў сцэнарый, рэжысёры не спыталіся за яго брацця. І гэта нягледзячы на тое, што сцэнарый быў адзначаны прэміяй. Вядома, аўтара напалохала, што яго твор будзе збіраць пыл на шафе, але аднойчы патэлефанаваў І.Дабралюбаў і, як успамінае драматург, сказаў: «Я нічога лепшага ніколі не чытаў, можна, я буду здымаць?» Для маладога пісьменніка тую хвіліну можна назваць момантам шчасця. Нарэшце! Амаль з маланкавай

хуткасцю пачаліся здымкі.

Камедыя атрымалася, і героі фільма сталі агульнавядомымі і любімымі. Кінастужка была адзначана на Усесаюзным фестывалі. Санаеў атрымаў прэмію за лепшую мужчынскую ролю. Па апытанню часопіса «Кіно», «Белыя Росы» прызнаны лепшым фільмам года.

Гэта было даўно, а зараз? У Гродне ёсць вуліца Белыя Росы, ёсць ансамбль «Белыя Росы». І калі журналісты запыталіся ў Дабралюбава, ці не хацеў бы ён зараз што-небудзь перарабіць, той адказаў, што не трэба брацца за справу, якая не падабаецца. Ён задаволены сваёй працай, як і шматлікія глядачы.

На жаль, Дабралюбаў зараз не здымае, і калі яшчэ адзін дзецца кінематаграфічнае свята, роўнае гэтаму, невядома.

Ірына ХАДАСЕВІЧ.

прэзентацыя

КНИГА АБ ПЕРАЖЫТЫМ

У бібліятэцы Дома літаратараў у Мінску адбылася прэзентацыя кнігі Васіля Быкава «Доўгая дарога дадому». Гэта падзея сабрала ў зале вядомых пісьменнікаў, сяброў і паклоннікаў творчасці аднаго з самых вядомых творцаў нашага часу.

Кнігу прадставіў Анатоль Кудравец, які расказаў, што «Доўгая дарога дадому» — кніга ўспамінаў народнага пісьменніка Беларусі пра асабіста перажытае амаль за семдзсят гадоў яго багатага падзеямі жыцця. Яна распавядае пра найбольш

яркія падзеі другой паловы мінулага стагоддзя. Аўтар дае ацэнку грамадска-палітычным і культурным падзеям у Беларусі, што адбываліся на яго вачах і ўдзельнікам якіх ён быў. Сваёй кнігай, адзначыў А.Кудравец, Васіль Быкаў выканаў ролю сейбіта, які кінуў зерне ў глебу з надзеяй на добрыя парасткі.

Дзмітрый Бугаеў, які сябрае з пісьменнікам і шмат пісаў пра яго, адзначыў багацце думак і аптымістычны настрой, які нараджае ўпэўненасць: будзе жыць Беларусь, будзе жыць беларускі народ.

Высока ацаніў творчасць Васіля Быкава і яго апошнюю кнігу прафесар Лонданскага ўнівер-

сітэта Арнольд Макмілін, які адзначыў яе своечасовасць і актуальнасць. Гэтую ж думку выказаў і Геннадзь Бураўкін. Кнігу даўно чакалі, сказаў ён, яна проста павінна была з'явіцца, як дакумент часу, каб даць адпор некаторым фальсіфікатарам і зласліўцам. Васіль Быкаў, падкрэсліў Г.Бураўкін, прадэманстрававу сваю годнасць і сумленнасць грамадзяніна.

Многія выступоўцы, а сярод іх Валянцін Тарас і Мікола Аўрамчык, выказалі шкадаванне, што прэзентацыя новай кнігі адбываецца без удзелу аўтара. Як вядома, Васіль Быкаў, які зараз жыве ў Празе, нядаўна перанёс аперацыю і па стану здароўя ніяк не мог прысутнічаць на творчай сустрэчы.

Застаецца дадаць, што «Доўгая дарога дадому» выпушчана выдавецтвам «Кніга» накладам 2 000 асобнікаў.

НА ЗДЫМКУ: выступае Арнольд МАКМІЛІН.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталія САЛЮК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82, (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://golas.promedia.by>

Паціць рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны Індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 2 042 экз. Заказ 1496. Падпісана да друку 29. 4. 2003 г. у 12.00.

Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана на паліграфічным РУП «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).